

Z obsahu

- **Výsledky verejnej diskusie k novej vidieckej politike SR**

Vidiecka organizácia
pre komunitné aktivity

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU**

- **Mikropôžičkový program VOKA**
- **Majstrovstvá Slovenska furmanov v Pavlovciach**

Rok 2006 – rok príprav

Ani sme sa nenazdali a už tu máme znovu ďalší rok. Rok veľmi dôležitý pre Vidiecky parlament – veď v marci na členskej schôdzi OZ VIPA v Nitre nás čakajú voľby nového predsedníctva a predsedu a v októbri IV. zasadnutie Vidieckeho parlamentu na Slovensku.

Je to aj veľmi dôležitý rok pre celé Slovensko, najmä však pre slovenský vidiek. Všetci dobre vieme, že tento rok sa pripravujú nové programovacie dokumenty pre poskytovanie podpory Európskeho spoločenstva. Tie nám nasmerujú rozvoj našej spoločnosti až do roku 2015. Dnes sa rozhoduje o tom, či vidiek aj naďalej bude na chvoste spoločnosti, alebo sa stane jeho plnohodnotnou súčasťou. Zástupcovia Vidieckeho parlamentu v pracovných skupinách pre tvorbu národných programovacích dokumentov stále nedokážu presadiť požiadavky, na ktorých ste sa aj Vy mnohí podieľali v rámci verejnej diskusie k novej vidieckej politike. Vláda a jej politický predstaviteľ sa nesprávajú k občianskej reprezentácii a odbornej verejnosti ako tí, čo nám majú slúžiť, ale sa správajú arogantne a odsúvajú riešenia otázok a problémov, ktoré nastofujeme, lebo ich nepovažujú za naliehavé a majú úplne

iné priority. To bolo aj dôvodom, že Vidiecky parlament sa pripojil k iniciatíve mimovládnych neziskových organizácií a v decembri 2005 prerušil svoju činnosť v Monitorovacích výboroch pre štrukturálne fondy a v partnerstve pre

Pokračovanie na str. 3

Realizáciu projektu Verejná diskusia k novej vidieckej politike Slovenskej republiky a vydanie tohto čísla časopisu finančne podporila Nadácia otvorenej spoločnosti NOS – OSF Bratislava.

Vydanie tohto čísla časopisu finančne podporilo Ministerstvo pôdohospodárstva SR.

• Rok 2006 – rok príprav	1
• Anketa	5
• Výsledky verejnej diskusie k novej vidieckej politike SR	4
• Záver z verejných diskusií Vidieckeho parlamentu k novej vidieckej politike SR na obdobie 2007 – 2013	6
• Diskutovali o novej politike rozvoja vidieka	8
• Výsledky analýzy požiadaviek vidieka na predvstupovú a štrukturálnu pomoc EÚ	10
• Stručne z VOKA	13
• Zo sto oslovených odpovedalo len trinásť	14
• Mikropôžičkový program a rok 2005	16
• Mikropôžičky z Unidea v Banskobystrickom kraji pomaly končia	17
• Vianoce v Klenovci	19
• Stručne z VIPA	20
• Vidiecky parlament v roku 2005	22
• Technická pomoc Programu SAPARD pre integrovaný rozvoj vidieka – návraty	26
• Majstrovstvá Slovenska furmanov v Pavlovciach	28
• Nová perspektíva pre vidiecku oblasť v okolí Osijeku	30
• Projekt TP SAPARD skončil – a ideme ďalej	31
• Ako vrátiť život do školských záhrad	32
• Leader + priniesol do Vlašimi Advent	34

Vydavateľ: OZ VIPA a OZ VOKA. Náklad: 1 500 ks.
 Uzávierka nasledujúceho čísla: 15. apríla 2006.
 Redakcia: Magdaléna Bernátová, Michaela Heretová,
 Ivan Rončák. Grafika a sadzba: Svetozár Šomšák.
 Tlač: Ústav pre výchovu a vzdelávanie pracovníkov lesného hospodárstva, Zvolen. Neprešlo jazykovou úpravou.

Vážení čitatelia,

rok 2006 je rokom príprav, píše v úvodníku predsedu Vidieckeho parlamentu Peter Rusnák. A rokom zmien, mohli by sme dodať. V marci na členskej schôdzi VIPA budú zvolené nové orgány VIPA, v oboch našich organizáciách končia a začínajú nové projekty a programy. Viac sa o nich dočítate aj v čísle, ktoré držíte v rukách.

Formálne ukončenie niečoho však neznamená aj jeho skutočný koniec. Dôkaz podáva z Muránskej planiny Katka Pindiaková. Ani zmena nemusí znamenať katastrofu – ak je jej výsledkom lepší a krajší život. Tak, ako o tom píše Silvia Szabóová z OZ SOSNA v článku o oživení pustých a chladných školských dvorov. V bloku o príkladoch vidieckych iniciatív nájdete aj ďalšie inšpirácie pre vaše aktivity.

Zmeny (konce starého a začiatky nového), môžu priniesť nové nápady, postupy práce, novú energiu ich tvorcom – aby bolo to nové lepšie a malo prospech pre väčší počet ľudí. Od roku 2007 bude sa bude aj politika rozvoja vidieka riadiť novými pravidlami. Veríme, že lepšími ako doteraz. Aj preto Vidiecky parlament inicioval verejnú diskusiu k novej vidieckej politike SR v rokoch 2007 – 2013. Jej priebehu, aktivitám a niektorým výstupom je venovaná téma tohto čísla.

Želáme vám v tomto roku len samé pozitívne zmeny a konce kvôli lepším začiatkom. A, aby sme nezabudli, príjemné a užitočné čítanie!

(red.)

Dokončenie zo str. 1

Národný strategický rámec. Vidiecky parlament vznikol preto, lebo naša vláda už dlhodobo neakceptuje fakty o Slovensku. Neberie na vedomie, že Slovensko je podľa ukazovateľov OECD i kritérií EÚ typickou vidieckou krajinou a druhou najvidieckejšou krajinou Európskeho spoločenstva. Asi 45 % obyvateľov Slovenska žije na vidieku a zhruba 80 % nášho územia má vidiecky charakter s veľmi vysokým podielom prírodných a chránených oblastí s vysokou kultúrnou národnou hodnotou. Nemáme národohospodársku stratégiu rozvoja, ktorá by rešpektovala charakter našej krajiny a rozvíjala jej hodnoty a silné stránky vysokej prírodnej a kultúrnej rozmanitosti. Slovensko dokonca vo svojej legislatíve ani vidiek nepozná, nemáme definíciu, čo je to vidiek, nemáme o ňom informácie – nemáme štatistiku o vidieku. De iure, vidiek na Slovensku neexistuje. Ak vidiek neexistuje, potom sa ani nemá kto oň starať, nemáme žiadny ústredný orgán štátu pre vidiek, nemáme ani žiadny Výbor NR SR pre vidiek, nemáme žiadnu Radu vlády pre vidiek a nemáme teda ani žiadne podporné nástroje pre vidiek – pre takmer polovicu obyvateľov Slovenska. Naproti tomu iné, omnoho menej vidiecke krajiny, vidieku venujú značnú pozornosť a systémovo ho podporujú (dobrým príkladom je Česká republika i Maďarská republika).

Vidiecky parlament vyráta, že by sme potrebovali ročne zhruba 1 miliardu Sk v štátnom rozpočte SR na podporu integrovaného rozvoja vidieka v zaostávajúcich oblastiach. Je to naozaj mizivá čiastka štátneho rozpočtu (asi 0,3%), ktorú požadujeme už od roku 2002 na aspoň udržanie súčasnej kvality života na vidieku, keď už nie na jeho rozvoj a ekonomické oživenie. Faktom totiž je, že za posledné roky sa nielenže prehlbujú regionálne a vnútroregionálne rozdiely, ale sa aj rozširujú marginalizované územia a územia chudobu. Vláda to zakrýva

makroekonomickými úspechmi, ba možno to ani nezakrýva, len o tom nevie, lebo vidiek nepozná.

Ak sa teda ozýva hlas vidieka, je to preto, že tu vidiek skutočne je, že má svoje potreby a požiadavky. A tie sú celkom legitímne a aj oprávnené, hoci legislatívne vidiek na Slovensku neexistuje.

Dovoľte mi na záver môjho funkčného obdobia ako predsedu OZ VIPA poďakovať sa všetkým tým, ktorí sa podieľali na obhajovaní a presadzovaní záujmov vidieka, ale aj tým, ktorí na miestnej úrovni vyvíjajú nesmierne úsilie na mobilizácii miestneho potenciálu a zlepšovaní kvality života na vidieku. Zároveň chcem zaželať novému predsedovi a novému predsedníctvu, aby dokázali presadiť naše požiadavky a hlavne legitimizáciu vidieka a jeho podpory.

Peter Rusnák, predseda OZ VIPA

Johan Magnusson, pracovník Európskej komisie zodpovedný za oblasť rozvoja vidieka pre ČR a SR (vpravo): „Predtým, než som pracoval v EK, pôsobil som vo Švédsku a v Litve. Moje pozorovanie je, že je dôležité, aby sa na miestnej úrovni pracovalo spoločne, aby sa využili dobré myšlienky a silné stránky. Niekedy sa stáva, že veľa organizácií pracuje paralelne na podobných veciach, ale je ťažko spolupracovať a hovoriť jedným hlasom voči národnej inštitúcii. Je tiež problém pokryť celú krajinu. Je preto veľmi povzbudzujúce, že Vidiecky parlament má ľudí z celej krajiny – že spájate zdroje, myšlienky a postupujete jednotne.“ foto: archív VIPA

Výsledky verejnej diskusie k novej vidieckej politike SR

4

Vidiecky parlament sa od svojho založenia v roku 2001 snaží aktívne vstúpiť do formulácie vidieckej politiky SR. V septembri 2005 otvoril celoslovenskú verejnú diskusiu s cieľom pomenovať problémy potreby vidieka na obdobie rokov 2007 – 2013. Verejná diskusia prebiehala od septembra do novembra 2005 na regionálnych stretnutiach na území celého Slovenska. Na štrnástich regionálnych podujatiach sa zúčastnilo vyše 370 zástupcov subjektov pôsobiach na vidieku (obce, mikroregióny, poľnohospodári, rozvojové agentúry, mimovládne organizácie, médiá a ďalší). Na týchto verejných diskusiách bola prezentovaná nová vidiecka politika EÚ a zozbierané návrhy na priority rozvoja vidieka od subjektov pôsobiach na vidieku, ich návrhy riešení existujúcich problémov a pozitívne a negatívne skúsenosti o súčasných možnostiach štrukturálnych fondov. Za zmienku stojí i fakt, že Vidieckemu parlamentu sa podarilo zorganizovať tieto podujatia za pomerne krátky čas vďaka pomoci svojich členov, pôsobiach v regióne (A-projekt, Centrum prvého kontaktu Levoča, Fórum centrum pre regionálny rozvoj Šamorín, Mikroregión Konkordia, Mikroregión pri Velických jazerách, OZ Ozveny, Vidiecky parlament Banskobystrického kraja, Vidiecky parlament Nitrianskeho kraja, Vidiecky parlament Trenčianskeho kraja).

Záveru verejnej diskusie (uvedené na str.6) boli spracované a prezentované na konferencii s medzinárodnou účasťou „Integrovaný rozvoj vidieka na Slovensku a v Strednej Európe dnes a zajtra“ 28. – 29. 11. 2005 v Nitre. Na konferencii boli prezentované aj

skúsenosti z prípravy novej vidieckej politiky v krajinách Višehradskej štvorky a Slovinska. Účastníkov zaujali aj konkrétne príklady z procesu prípravy na integrovaný rozvoj vidieka zo Slovenska, Poľska a Maďarska. Výsledky uvádzame na str. 10.

V rámci projektu „Verejná diskusia k novej vidieckej politike SR na obdobie 2007 – 2013“ podporeného Nadáciou otvorenej spoločnosti Bratislava a Ministerstvom pôdohospodárstva SR bola zároveň pripravená analýza podaných projektov do predvstupových, štrukturálnych fondov a programov – iniciatív EÚ, z ktorých je SR oprávnená čerpať finančné prostriedky (EQUAL, Interreg III). Cieľom analýzy bolo zistiť požiadavky vidieka – o aké opatrenia a aktivity a v akej miere (v počte projektov a v objeme finančnej požiadavky) mali záujem užívatelia z obcí, ktoré nemajú štatút mesta.

Záveru verejnej diskusie a analýzy podaných projektov sa stali vstupom pre spracovanie návrhu opatrení a implementačných rámcov – teda návrhu aktivít, ktoré by mali byť v rámci jednotlivých opatrení podporené, oprávnených žiadateľov, rozsahu požadovanej pomoci apod. Tieto výstupy bude Vidiecky parlament presadzovať formou účasti v pracovných skupinách pre prípravu strategických a programových dokumentov a stálou komunikáciou s ďalšími subjektmi na celoslovenskej i regionálnej úrovni.

Cieľom Vidieckeho parlamentu je prispieť k tomu, aby strategické programové dokumenty na roky 2007 – 2013 odrážali

skutočné potreby vidieka z hľadiska obsahuvej i finančnej a aby subjekty z vidieka mali rovnaké šance uchádzať sa o podporu ako subjekty z mestského prostredia. Zároveň získané informácie a podklady o potrebách

vidieka Vidiecky parlament zužitkuje na presadzovanie národných podporných programov pre rozvoj vidieka.

Magdaléna Bernátová

Anketa

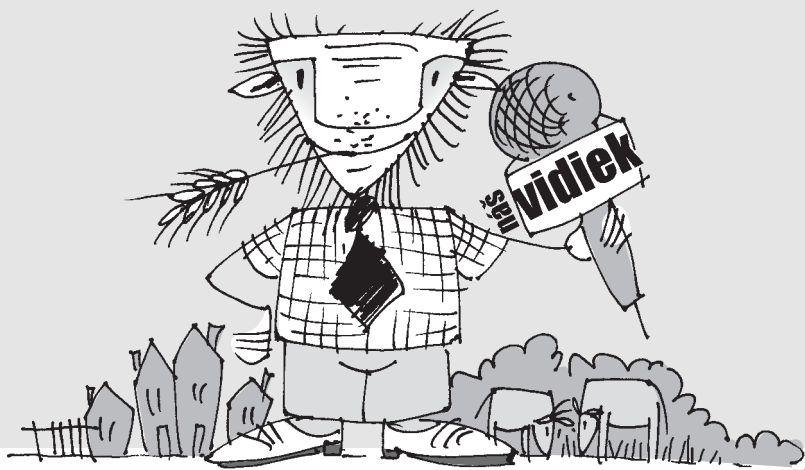
Z ankety **Toto chceme pre slovenský vidiek v rokoch 2007 – 2013**, ktorou Vidiecky parlament otvoril verejnú diskusiu k novej vidieckej politike v auguste 2005 na Agrokomplexe v Nitre:

Takmer polovica Slovákov (alebo viac) žije na vidieku, takže... len to naj. Prácu, služby, vzdelaných ľudí – držíme si ich doma...
(*neznámy autor*)

Viac finančných prostriedkov pre obce, občianske združenia, ktoré pomáhajú rozvíjať vidiek, podporiť vidieckych manažérov, ktorí musia pracovať ako dobrovoľníci, ak chcú

zmeniť vidiek, myslenie ľudí, viac finančných prostriedkov pre program obnovy dediny. Program LEADER ako je to v iných krajinách EÚ. Vyčleniť financie zo štátneho rozpočtu na realizovanie pilotných mikroregionálnych stratégií, definovať čo je vidiek a mikroregióny, aby štát podporoval vidiek a zaostávajúce regióny, aby mladí ľudia nemuseli odchádzať za prácou, podporovať mladých ľudí, starších a uvedomiť si, že aj Bratislava potrebuje vidiek, nielen automobily. Aj v regiónoch sú šikovní ľudia a potrebujú žiť a prežiť!
(*neznámy autor*)

Rast životnej úrovne, jej stabilizáciu, viac mladých ľudí na vidieku, krásnu a zdravú prírodu a šťastný úsmev našich detí a dôchodcov.
Viera Dujakovičová

Záver z verejných diskusií Vidieckeho parlamentu k novej vidieckej politike SR na obdobie 2007 – 2013

6

Vyššie 370 účastníkov štrnástich verejných diskusií na jeseň 2005 vyjadrilo svoj názor na to, ako by mal vidiek vyzeráť o 10 rokov a spoločne pomenovali problémy a potreby rozvoja vidieka. Nezabudli ani na návrhy riešení a požiadaviek na vidiecku politiku v novom programovacom období. Záver zo všetkých verejných diskusií uvádzame na tejto strane. Podrobné závery z verejných diskusií, ako aj záznam z každej zo štrnástich diskusií sú uverejnené na www.vipa.sk v časti Aktuálne projekty.

Vízia

Účastníci verejných diskusií sa zhodli na tom, že slovenský vidiek v roku 2015 by mal byť územím s čistým a zdravým životným prostredím, vybudovanou technickou aj sociálnou infraštruktúrou, poskytujúci dostatok pracovných príležitostí a podmienok pre malé a stredné podnikanie, založené na trvalo udržateľnom využívaní miestnych zdrojov, napríklad v ekologickom poľnohospodárstve a lesníctve, agro- a ekoturizme, remeslách, s využitím moderných technológií na vytvorenie čo najvyššej pridanej hodnoty. Rozvoj slovenského vidieka bude založený na dobrej spolupráci rôznych subjektov a na vzdelaných a aktívnych občanoch so záujmom o veci verejné a s úctou k predkom a tradíciám.

Prioritné problémy

Najväznejším problémom, ktorý je považovaný za pôvodcu chudoby, vysťahovalectva a úpadku slovenského vidieka, je

nedostatok pracovných príležitostí. Ten je podľa názoru účastníkov spôsobený slabou podporou malého a stredného podnikania (vysoké odvodové zaťaženie, zložitá a stále sa meniacia legislatíva, administratívna náročnosť, neadekvátne hygienické normy, chýbajúce mikropôžičkové programy apod.), nevysporiadanými vlastníckymi vzťahmi, zastaralou, resp. nevybudovanou technickou infraštruktúrou, nedostatkom informácií a nových technológií, neochotou spolupracovať. Za problém, ktorý významne znižuje kvalitu život na vidieku, je považovaný stále sa zhoršujúci prístup ku kvalitným verejným službám (školsťvo, celoživotné vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálne služby, verejná doprava, informácie).

Navrhované riešenia

Ako najdôležitejšie riešenia účastníci verejnej diskusie navrhujú podporovať aktivity prinášajúce pridanú hodnotu v regiónoch (finalizácia výroby), rozvoj malého a stredného podnikania na vidieku nástrojmi adekvátnymi podmienkam vidieka (mikropôžičkové a poradenské programy, inovácia technológií) a zachovávaním hodnoty vidieka (ekopoľnohospodárstvo, mäkký turizmus, alternatívne zdroje energií), spoluprácu a výmenu informácií a skúseností na všetkých úrovniach (internetizácia, informačné body, zosúladenie rozvojových dokumentov), obnovovať a budovať infraštruktúru v obciach (komunikácie, vodovody, čistiarny, separácia odpadov), podporovať rozvoj ľudských zdrojov a sociálne podnikanie (celoživotné

vzdelávanie – najmä manažérske zručnosti a jazykovú vybavenosť, občianske aktivity, sociálne a zdravotné služby).

Požiadavky na vidiecku politiku SR (Program rozvoja vidieka) v rokoch 2007 – 2013

Vo vidieckej politike bude potrebné podporiť rozvoj partnerstiev a prípravu strategických rozvojových dokumentov tak, aby sa dosiahol integrovaný rozvoj územia a aby sa regióny a všetky typy subjektov mohli uchádzať o podporu cez os 4 (neokliešťovať len na diverzifikáciu ekonomiky). Pri týchto aktivitách využijť nabudované kapacity z technickej pomoci SAPARD, navýšiť alokované zdroje pre os 4 aspoň na úroveň starých členských štátov.

Doterajšie skúsenosti s fondami EÚ

Je dobré, že priniesli príležitosť financovať rozvojové projekty, čím aktivizovali občanov, samosprávy, podnikateľské aj neziskové

subjekty a tiež priniesli zvýšenie ich zručností pri príprave a manažovaní projektov. Vytvorili dobrý tlak na vysporiadanie vlastníckych vzťahov. Za najväčšie negatíva sú považované nedodržanie pravidiel zo strany implementačných agentúr, finančná a administratívna náročnosť prípravy a realizácie projektov (chýba predfinancovanie, nezmyselné prílohy nad rámec zákona), netransparentnosť pri rozdeľovaní financií a podozrenia z korupcie, rozhodovanie na centrálnej úrovni a neodhadnutie finančných alokácií na niektoré opatrenia (renovácia obcí).

Michaela Galvánková

Autorka je expertkou v projekte Verejná diskusia k novej vidieckej politike SR

Príprava facilitátorov verejných diskusií prebiehala v septembri 2005 pod vedením Michaely Galvánkovej (zľava: Valéria Szomolai Klíčková, Barbora Gerhátová, Ingrid Ďurinová, Klaudia Jozefčeková, Michaela Galvánková) foto: Magdaléna Bernátová

Diskutovali o novej politike rozvoja vidieka

8

Informovať o skúsenostiach z budovania kapacít pre uplatnenie nástroja integrovaného rozvoja vidieka, ktoré v uplynulých 16 mesiacoch prebiehalo v 11 mikroregiónoch na Slovensku, bolo cieľom konferencie Vidieckeho parlamentu s názvom Integrovaný rozvoj vidieka na Slovensku a v Strednej Európe uskutočnenej v dňoch 28. – 29. 11. 2005 v Nitre.

Zúčastnilo sa jej viac ako 100 zástupcov vidieckych iniciatív, mikroregiónov, záujmových združení pôsobiacich na vidieku ako aj akademickej obce. Svoje skúsenosti prezentovali experti VIPA zo západného, stredného aj východného Slovenska, pripravenosť svojich regiónov na implementáciu nástroja integrovaného rozvoja vidieka zasa zástupcovia samosprávnych krajov a na celoslovenskej úrovni Ministerstva pôdohospodárstva SR. Medzinárodný charakter podujatiu dodali vystúpenia hostí z Českej republiky, Fínska, Maďarska, Poľska a Slovinska – z ministerstiev aj vidieckych hnutí.

Konferencia bola tiež súčasťou verejnej diskusie k novej vidieckej politike SR, prostredníctvom ktorej chce Vidiecky parlament slovenskej vláde poskytnúť návrhy vidieckej laickej aj odbornej verejnosti ako vhodne nastaviť parametre národnej politiky rozvoja vidieka vychádzajúcej z princípov prijatých na európskej úrovni a platnosťou na roky 2007 – 2013.

Ivan Rončák

ZÁVERY KONFERENCIE INTEGROVANÝ ROZVOJ VIDIEKA NA SLOVENSKU A V STREDNEJ EURÓPE – DNES A ZAJTRA

Účastníci konferencie

- Podporujú dôsledné uplatňovanie princípu partnerstva a zapojenie širokého spektra zúčastnených strán v príprave nového programovacieho obdobia v oblasti politik EÚ vrátane novej vidieckej politiky, a to na všetkých úrovniach – národnej, pri príprave strategických a programových dokumentov, regionálnej – pri príprave regionálnych strategických dokumentov a lokálnej pri príprave miestnych rozvojových stratégií. Rovnako aj pri realizácii a monitoringu.
- Podporujú tvorbu Programu rozvoja vidieka ako flexibilného nástroja umožňujúceho individuálny prístup k rozdielnym potrebám regiónov.
- Podporujú implementáciu nástroja na podporu integrovaného rozvoja vidieka – prístupu Leader, podporovanú z európskych i národných verejných zdrojov v budúcom programovom období, a to v dostatočnom objeme verejných zdrojov, ktoré umožnia budovanie strategickú a implementačnú kapacitu, ako aj realizáciu miestnych rozvojových stratégií, spoločných projektov a technickej asistencie pre miestne akčné skupiny a ich sieťovanie.
- Požadujú vyčlenenie prostriedkov z národných zdrojov v štátnom rozpočte SR na podporu integrovaného rozvoja vidieka typu LEADER a podporu vidieckych manažérov vo výške min. 1 miliarda Sk ročne.
- Podporujú zahrnutie všetkých troch osí novej vidieckej politiky do prístupu Leader tak, aby sa dôsledne dodržal princíp

integrovaného rozvoja vidieka a zapojenia všetkých dôležitých účastníkov miestneho rozvoja vrátane poľnohospodárov, lesníkov, podnikateľov, verejnej správy a tretieho sektora a aby sa umožnilo miestnym akčným skupinám realisticky a adresne riešiť problémy vychádzajúce z danej sociálno-ekonomickej situácie vybraného územia a samostatne rozhodovať o ich budúcom rozvoji.

- Požadujú ponechanie celej škály novej podpory v rámci osi 3 Diverzifikácia a kvalita života na vidieku, aby sa tak poskytli možnosti uplatnenia potrieb sociálneho a ekonom. rozvoja rôznorodých vidieckych oblastí podľa ich konkrétnych podmienok.
- Vyzývajú regionálne samosprávy, aby sa aktívne zapojili do prípravy a realizácie podpory integrovaného rozvoja vidieka – ako v oblasti budovania kapacity tak aj v oblasti realizácie stratégií, tech. pomoci a sieťovania miestnych akčných skupín a vyčlenili vo svojich rozpočtoch zdroje na podporu integrovaného rozvoja vidieka.
- Vyzývajú všetkých zúčastnených partnerov, aby sami aktívne pristupovali k tvorbe partnerstiev, aby sa podieľali na budovaní kapacity a strategicky pristupovali k budúcnosti svojich území.

V príprave na nové programovacie obdobie rokov 2007 – 2013 je životne dôležité vytvoriť efektívne a účinné rámcové podmienky pre:

- integrovaný rozvoj postavený na kvalitných dokumentoch,
- rozvoj MaSP, ekonomickú diverzifikáciu, ekologické poľnohospodárstvo,
- modernú vidiecku infraštruktúru,
- moderné technológie pre využívanie alternatívnych zdrojov energie,
- efektívne vzdelávanie a občianske aktivity.

Vidiek vidí možné riešenia v nasledovných oblastiach (ako výsledok verejnej diskusie):

Ekonomika, podnikanie

- mikrogranty a mikropôžičky, inkubátory, poradenstvo pre malé a stredné podnikanie,
- diverzifikácia nielen poľnohospodárskych subjektov,
- finalizácia výroby z miestnych zdrojov, inovácie technológií,
- pôda neznámych vlastníkov obciam;

Infraštruktúra

- budovanie maloplošnej infraštruktúry,
- internetizácia,
- obnova bytového fondu (energetická náročnosť, architektúra, paneláky);

Životné prostredie

- ekologické poľnohospodárstvo,
- využívanie a pestovanie alternatívnych zdrojov energií,
- separácia odpadov, kompostárne,
- krajínovtorba;

Integrovaný rozvoj

- definovať, čo je vidiek,
- tvorba územnoplánovacej dokumentácie a programov hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja,
- komunikácia medzi úrovňami a sektormi,
- podpora mikroregionálnych manažérov a marketingu;

Ludské zdroje

- podnikateľské a manažérske zručnosti a jazyková vybavenosť,
- vzdelávanie s previazanosťou na prax (finančné nástroje na odskúšanie naučeného, prepojenie na voľné pracovné miesta...),
- aktivizujúce občianske aktivity.

Nitra, 29. novembra 2005

Výsledky analýzy požiadaviek vidieka na predvstupovú a štrukturálnu pomoc EÚ

10

Cieľom prieskumu bolo zistiť o čo (o aké opatrenia a aktivity) a v akej miere (v počte projektov a v objeme finančnej požiadavky) mali záujem užívatelia z obcí, ktoré nemajú štatút mesta (t. j. vidieckych obcí) v rámci predvstupovej pomoci a v rámci Štrukturálnych fondov po vstupe SR do EÚ. (Za užívateľov sa v tomto prieskume považujú tie subjekty – právnické alebo fyzické osoby, ktoré boli jednotlivými sledovanými programovými dokumentmi označení ako užívatelia pre jednotlivé priority, opatrenia alebo aktivity. Nebrali sa do úvahy iní užívatelia. Rovnako sa nebralo v úvahu miesto realizácie projektu, ale len sídlo definovaného užívateľa.)

Zistené výsledky sú jedným z podkladov Vidieckeho parlamentu pri presadzovaní záujmov vidieka a spoločne s výsledkami verejných diskusií pri zostavovaní implementačných rámcov najviac požadovaných opatrení v oblasti integrovaného rozvoja vidieka.

Predmetom prieskumu boli nasledovné nástroje predvstupovej pomoci:

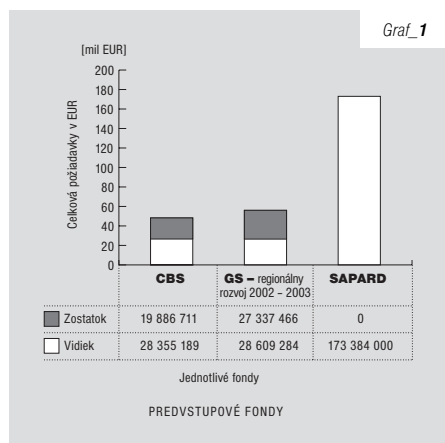
- Program PHARE, hlavne program cezhraničnej spolupráce a grantové schémy regionálneho a miestneho rozvoja,
- Program SAPARD,
- Program ISPA nebol predmetom prieskumu, nakoľko užívatelmi neboli právnické alebo fyzické osoby na úrovni vidieckych obcí.

Predmetom prieskumu v rámci štrukturálnej pomoci EÚ boli nasledovné programy a nástroje:

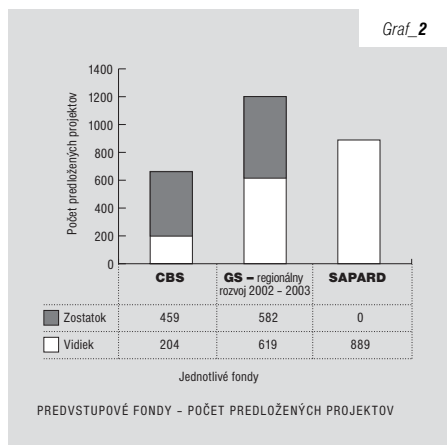
- Sektorový operačný program pre poľnohospodárstvo a vidiek SR,
- Sektorový operačný program priemysel a služby SR,
- Sektorový operačný program ľudské zdroje, hlavne časť MPSVaR SR,
- Operačný program základná infraštruktúra, hlavne priorita 3 – časť MVRR SR,
- Plán rozvoja vidieka SR,
- Jednotný programový dokument cieľa 2,
- Jednotný programový dokument cieľa 3,
- Iniciatíva Spoločenstva Interreg III A,
- Iniciatíva Spoločenstva EQUAL.

Zhodnotenie požiadaviek vidieka v rámci predvstupovej pomoci

V rámci cezhraničnej spolupráce sa vidiecki užívatelia menej zaujímali o malé projekty, a to hlavne na poľskej (23,6 % v objeme požadovaných investícií) a rakúskej hranici (13,6%). Výnimkou bola iba aktivita CBC – ľudia k ľuďom na rakúskej hranici. Väčší

Graf_2

záujem bol o infraštruktúrne projekty – napr. na maďarskej hranici až 56,6% požiadavku tvorili vidiecki užívatelia, aj v prípade rakúskej hranice išlo o 43,3%. Celkovo o Program CBS bol pomerne veľký záujem, avšak vidiek podal len 1/3 projektov, aj keď vďaka infraštruktúrnym projektom bola jeho požiadavka viac proporcionálna – 46,5%. V prípade Grantovej schémy pre regionálny a miestny rozvoj takmer polovica žiadostí prišla z vidieka – 48,9%, čo je adekvátne, ak tento údaj porovnáme s pomerom vidieckeho obyvateľstva na celkovej populácii. Medzi opatreniami Programu SAPARD bol najväčší investičný záujem registrovaný do opatrenia 1 – Investície do poľnohospodárskych podnikov – viac ako polovica požadovaných zdrojov a potom do diverzifikácie na vidieku – viac ako 1/4 požadovaných zdrojov.

Celkovo vidiek žiadal v rámci predvstupovej pomoci 221 mil. EUR, z toho najviac v Programe SAPARD a z neho najviac v rámci investícií do poľnohospodárskych podnikov (až 40% celkovej čiastky požiadavky na predvstupové nástroje).

Zhodnotenie požiadaviek vidieka v rámci štrukturálnych fondov a iniciatív EÚ

V oblasti požiadavky na štrukturálne fondy EÚ jednoznačne najviac žiadal vidiek v SOP poľnohospodárstvo a vidiek – 590 mil. EUR (najviac v opatreniach investície do poľnohospodárskych podnikov – 80% celkovej požiadavky a druhá najväčšia bola v oblasti diverzifikácie – 8% požiadavky). Na druhom mieste vo výške požiadaviek je Operačný program Základná infraštruktúra, kde vidiek žiadal 378 mil. EUR (z tohto najviac na opatrenie 3.1.1 – školská infraštruktúra 193 mil. EUR a 3.4. – renovácia a obnova obcí 117 mil. EUR v prvom kole, pričom je predpoklad takej istej požiadavky v druhom hodnotiacom kole tohto opatrenia).

Medzi ďalší najžiadanejší program patril Plán rozvoja vidieka – 190 mil. EUR, pritom najväčší záujem bol o opatrenie agroenvironment – až 70% celkovej požiadavky a o investície do poľnohospodárskych podnikov – cca 18% celkovej požiadavky. Z ostatných programov, ktoré však v požiadavke značne zaostávali za predchádzajúcimi, bola vo väčšej miere využitá Iniciatíva Spoločenstva – požiadavka asi v hodnote 12 mil. EUR, a JPD 2 pre Bratislavu, kde požiadavka vidieka predstavovala asi 24 mil. EUR. Treba však brať v úvahu, že išlo len o jeden kraj, aj keď zo sociálno-ekonomického pohľadu najvyspelejší. Ostatné programy – hlavne tie, ktoré podporujú „sofť“ investície – sa vidiek usiloval využiť menej. Išlo hlavne o programy EQUAL a SOP ľudské zdroje, kde účasť vidieka bola preukázateľne nižšia ako v programoch a opatreniach, ktoré podporovali investície do verejných statkov alebo v prevažnej miere do poľnohospodárskeho podnikania.

Celkovo v rámci uvedených nástrojov vidiek žiadal 1.202 mil. EUR zo Štrukturálnych

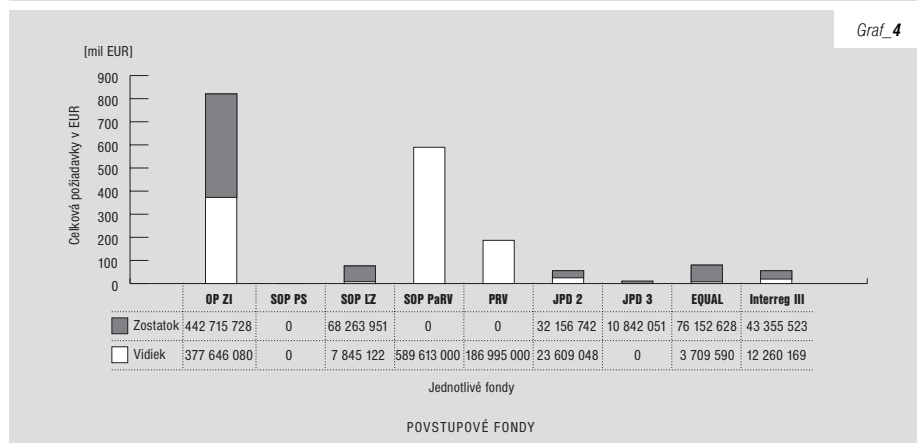
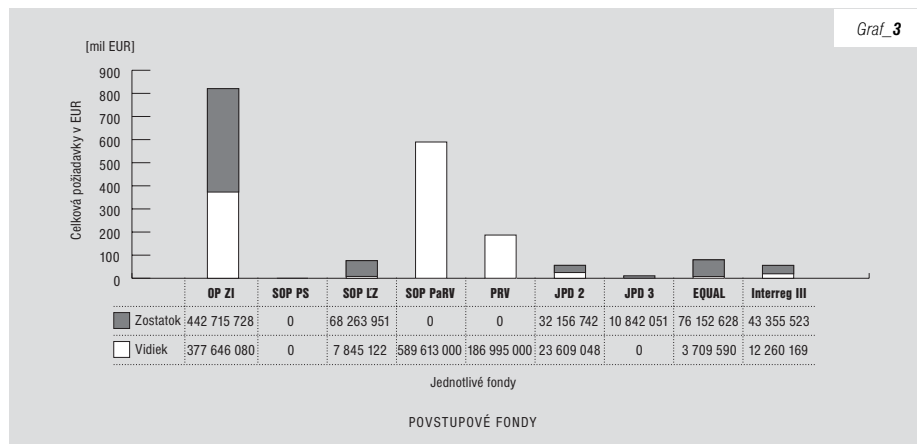
fondov (mimo SOP Priemysel a služby – do uzávierky sa nám nepodarilo získať údaje z Ministerstva hospodárstva SR).

prípadá požiadavka 0,5 mil. EUR, to je 20 mil. Sk. Z pohľadu pomeru vidieckej populácie k celkovému obyvateľstvu – 48,9%, finančná požiadavka vidieka na uvedené nástroje predstavovala 66,2% z celkovej požiadavky 2 147 240 365 EUR.

Jela Tvrdoňová
Autorka je odborná garantka projektu Verejná diskusia k novej vidieckej politike SR

12 Celkové zhodnotenie

Zo získaných údajov vyplýva, že vidiek žiadal spolu z predstupových a štrukturálnych nástrojov vrátane programov v rámci Iniciatív EÚ 1.423 mil. EUR, t. j. 55,5 miliardy Sk. Ak vezmeme do úvahy, že na Slovensku je 2 745 vidieckych obcí, potom na jednu obec

Stručne z VOKA

Cena za podporu miestnej demokracie

– **O ľuďoch s ľuďmi.** Vyhodnotenie súťaže s týmto názvom, ktorú organizuje Centrum pro komunitní práci (CpKP) v Českej republike, sa konalo 13. decembra uplynulého roku v Prahe. Spolu s CpKP ako partneri vyhlasujú túto súťaž aj Ministerstvo vnútra ČR a Ministerstvo životného prostredia ČR. Určená je samosprávam a súťažia v nej projekty, kde ide o najlepší proces zapojenia verejnosti do rozvoja obcí, miest a krajov. Zároveň s vyhodnotením súťaže sa konala aj konferencia, na ktorej boli prezentované ocenené projekty, ale aj ďalšie úspešné a inšpiratívne projekty z Českej republiky a po prvý krát v histórii súťaže aj zahraničné projekty z Maďarska, Poľska a Slovenska. Na konferencii sa zúčastnila Katarína Kubiňáková (VOKA), Michaela Heretová (VOKA) a Katarína Pindiaková (Mikroregión Muránska planina), ktoré prezentovali projekt Tvorba rozvojovej stratégie mikroregiónu Muránska planina, budovanie miestnej kapacity, ktorý sa realizoval v rokoch 2003 – 2004 v rámci Technickej podpory programu SAPARD.

Zasadala správna rada VOKA. Zasadnutie správnej rady VOKA sa uskutočnilo 13. januára tohto roku v našej kancelárii. Členovia SR - Miroslava Bučanová (starostka obce Ostrá Lúka), Yvonna Gaillyová (riaditeľka Ekologického inštitútu Veronica, Brno), Dušan Lovič (podnikateľ, Banská Bystrica) – si zvolili predsedu na najbližšie obdobie. Stal sa ním pán Dušan Lovič. Správna rada zhod-

notila uplynulý rok, pripravila návrh činnosti na rok 2006 a návrh rozpočtu. Zaoberala sa finančnými a organizačnými otázkami a rozdelila si úlohy na najbližšie obdobie.

Medzinárodné skúsenosti. V čase uzávierky čísla sa riaditeľka VOKA Jela Tvrdoňová a manažérka projektu Služby zamestnanosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne poradenstvo a mikropôžičky Katarína Kubiňáková zúčastnili medzinárodnej konferencie v Miláne, ktorú usporiadala talianska nadácia UNIDEA – UniCredit Foundation. Informácie prinesieme v budúcom čísle.

Pripravujeme členskú schôdzu VOKA.

Členská schôdza sa uskutoční 10. marca 2006 o 10.00 hodine v Národnom dome v Banskej Bystrici.

Nové programy a projekty. V kancelárii pripravujeme nové zaujímavé projekty. O tých, ktoré budú finančne podporené, sa dozvieme aj na stránkach nášho časopisu.

POĎAKOVANIE

V mene členov OZ VOKA, jeho zamestnancov a spolupracovníkov, ako aj vo svojom mene chcem poďakovať za prínosnú prácu na poste predsedníčky správnej rady VOKA pani Miroslave Bučanovej. Bola ňou ostatné štyri roky a jej obetavosť a pohľad z pozície mnohých našich klientov – starostov obcí nám pomáhal v mnohých rozhodnutiach. Sme radi, že zostáva nšou oporou ako členka správnej rady aj na ďalšie obdobie. Želáme pevné zdravie, úspechy v práci i v osobnom živote, porozumenie v kruhu najbližších a mnoho tvorivých síl do budúcnosti. Ďakujeme.

Jela Tvrdoňová, riaditeľka VOKA

Zo sto oslovených odpovedalo len trinásť

14

„Building Bridges“, čiže Budovanie mostov, je názov medzinárodného projektu, predkladateľom ktorého je Islandská poľnohospodárska univerzita so sídlom v Hvaanjeri. Partnermi sú agentúry, privátne podnikateľské subjekty a univerzity z Nemecka, Dánska, Českej republiky, Talianska. Jediným zástupcom mimovládneho sektora je za Slovensko organizácia VOKA.

Takáto skladba spolupracujúcich organizácií má svoje opodstatnenie a bude zaujímavé sledovať, aké výsledky budú jednotliví účastníci dosahovať, aký prístup spolupráce

s cieľovou skupinou si zvolia. Určite zaujme aj výsledná analýza prieskumu jednotlivých partnerov, keďže podmienky farmárov sú v každej zo zúčastnených krajín odlišné. V rámci počiatočnej fázy projektu bol distribuovaný dotazník (na základe vzorového dotazníka islandského partnera) medzi 100 farmárov, žien podnikajúcich v poľnohospodárskom a potravinárskom sektore, ale aj niektorým náhodne vybraným družstvám a s.r.o-čkám. Svoje odpovede nám zaslalo 13 respondentiek a nižšie sú uvedené informácie, ktoré sme touto formou získali.

Počas februára sa plánujú individuálne resp. skupinové stretnutia s tými farmárkami, ktoré si nájdu čas a budú ochotné podeliť sa o svoje skúsenosti a navrhnuť možné témy pre tvorbu tréningového materiálu pre diaľtančné štúdium. Od apríla sa potom začnú práce spojené so zostavovaním jednotlivých

Stretnutie k projektu v Nitre organizované Klubom profesionálnych žien v Nitre, 19. 11. 2005 foto: Ingrid Bernáthová

modulov, pričom odborné aj praktické vedomosti farmárook budú určite neoceniteľným vkladom.

Rozoslaných: 100 dotazníkov;

Vyplnených: 13;

Respondenti/ky pochádzali z obcí: Zubrohľava, Vitanová (Orava), Zemianske Sady (Dolné Považie), Uňatín, Čekovce (Hont), Želiezovce (Tekov), Trenčianska Teplá (Biele Karpaty), Telgárt (Horehronie), Jarabina (Spiš), Východná (Liptov), Levoča (Spiš).

Právna forma registrácie: PO – 3, FO – 2, SHR – 8;

Podnikanie registrované v 5 prípadoch na manželku, v 2 na dcéru, v 3 na manžela. V prípade PO je to iná osoba, nie rodinný príslušník.

Vzdelanie: vysokoškolské – 6, stredoškolské – 6, odborné – 1;

Bio-produkcii sa venujú: 2;

Certifikáty kvality získali: 4;

Inovatívne technológie zavádza: 1.

Najčastejšie sa opakujúce námety, ktoré respondentky považujú za problematické, nedostatočne riešené:

- chýbajú rekvalifikačné kurzy z oblasti účtovníctva, práce na internete, PC,
- neponúkajú sa výmenné stáže – neorganizujú sa stretávania rodín farmárov – chýba výmena v rámci medzinárodných projektov – výmena skúseností s inými poľnohospodármi,
- nedostatočná ponuka vzdelávacích možností dištančnou formou hlavne v oblasti marketingu, tvorby spoločných produktov...,
- nedoriešené: daňová problematika (FO – PO), zákon o katastrí nehnuteľností, Register obnovenej evidencie pozemkov,
- neznalosť cudzích jazykov, legislatíva na ochranu vymožiteľnosti pohľadávok,

- chýbajú včasné, odborné informácie – informácie o finančných možnostiach – o možnostiach grantových podpôr, je slabá a pomalá informovanosť smerom nadol (z ministerstiev), nové legislatívne úpravy,
- bola by vítaná väčšia podpora pre malých a stredných podnikateľov,
- neexistuje podpora (zrejme finančná) na obnovu reštituovaných budov,
- nedostatočná pozornosť resp. uznanie žien na vidieku,
- bola by vítaná väčšia podpora zo strany obecných úradov,
- chýba software – štatistiky, výkazy, evidencia hospodárskych zvierat,
- absentuje učebný odbor ošetrovateľov, hovädzieho dobytku a potom chýbajú kvalifikované pracovné sily,
- chýba spätná väzba z rôznych realizovaných výskumov, analýz,
- chýbajú informácie a nových spôsoboch výroby,
- bolo by vhodné zamerať sa na spoločné ponuky a služby,
- nedostatočná pomoc pri budovaní infraštruktúry a ciest,
- chýbajúce poznatky pri zriaďovaní a zariaďovaní ubytovacích zariadení,
- nedostatočná podpora sezónnych prác v legislatíve.

*Ingrid Bernáthová
manažérka projektu*

Finančné prostriedky na realizáciu projektu boli poskytnuté z programu:

Leonardo da Vinci

Mikropôžičkový program a rok 2005

16

V roku 2005 bolo v rámci Mikropôžičkového programu VOKA (MPP) poskytnutých celkovo osem mikropôžičiek. Ich cieľom bolo pomôcť malým živnostníkom a subjektom uchádzajúcim sa o granty, ktoré majú priaznivý dopad na rozvoj vidieka, získať finančné prostriedky, ktoré by im boli inak nedostupné. V prípade troch mikropôžičiek čerpaných neziskovými organizáciami išlo o tzv. prekleňovacie mikropôžičky, ktorých účelom bolo preklenutie potrieb financovania už schválených projektov, pričom priemerná výška mikropôžičky poskytnutej neziskovej organizácii predstavuje sumu cca 180 000 Sk a doba splatnosti pôžičky sa pohybuje od dvoch do šesťnástich mesiacov.

Po predložení žiadosti o poskytnutie pôžičky a obhájení vlastného životaschopného podnikateľského plánu, VOKA v roku 2005 pridelila mikropôžičky piatim malým podnikateľom. Všetci úspešní žiadatelia z okruhu podnikateľov pôsobia na území Banskobystrického kraja a v rámci svojej podnikateľskej

činnosti sa venujú oblasti služieb a maloobchodu. Pôžička udelená podnikateľovi v roku 2005 v rámci MPP dosahuje v priemere výšku 80 000 Sk a priemerná doba jej splatnosti je devätnásť mesiacov. Ako spôsob zabezpečenia poskytnutej pôžičky slúži pre organizáciu VOKA notárska zápisnica, prostredníctvom ktorej dlžník súhlasí s exekúciou v prípade nesplácania pôžičky.

V novom roku 2006 poskytla VOKA zatiaľ jednu mikropôžičku a to vo výške 80 000 Sk. Úspešná bola žiadateľka, ktorej predmetom podnikania je výroba pleteného a háčkovaného ošatenia. V najbližšej dobe bude tiež posudzovaná žiadosť neziskovej organizácie o poskytnutie prekleňovacej pôžičky za účelom predfinancovania schváleného projektu.

Podrobnejšie informácie o podmienkach pridelovania mikropôžičiek v rámci MPP možno získať na webovskej stránke VOKA alebo na našich kontaktoch uvedených v tiráži.

*Andra Súlovcová
manažérka programu*

Zasadnutie komisie pre mikropôžičky foto: Michaela Heretová

Mikropôžičky z Unidea v Banskobystrickom kraji pomaly končia

Projekt „Služby zamestnanosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne poradenstvo a mikropôžičky“ sa v bystrickom kraji pomaly končí.

V apríli 2004 začalo OZ VOKA realizovať dvojiročný projekt „Služby zamestnanosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne poradenstvo a mikropôžičky“ podporený talianskou nadáciou UNIDEA Foundation. Cieľom projektu bolo zlepšiť podmienky zamestnateľnosti mladých ľudí vo vidieckych oblastiach bystrického kraja vytváraním sietí s dôležitými partnermi na regionálnej a národnej úrovni, podporou samozamestnateľnosti a poskytovaním relevantných služieb.

K zlepšeniu služieb zamestnateľnosti sa v teréne snažili pomôcť naše kariérne poradkyne: Katarína Zibríková v okrese Brezno, Mgr. Lucia Gembická v okrese Rimavská Sobota, Mgr. Jana Luptáková a Marta Kubcová v okrese Detva a Jana Knoppová a Mgr. Emília Lopušníková v okresoch Banská Štiavnica, Žiar nad Hronom a Kremnica. Spoločne oslovili a spolupracovali s viac ako 500 klientmi, ktorým pomohli pri hľadaní zamestnania, pri komunikácii s ÚPSVaR i potenciálnymi zamestnávateľmi, zapojili ich do vzdelávacích aktivít organizovaných v rámci projektu, pomohli pri získavaní „vzdelávacích grantov“ v rámci daného projektu.

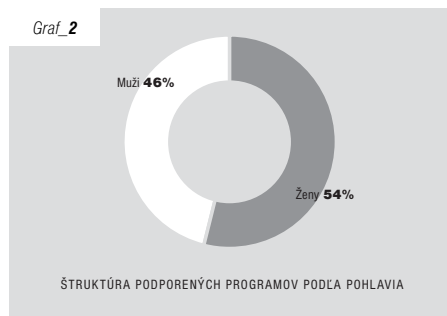
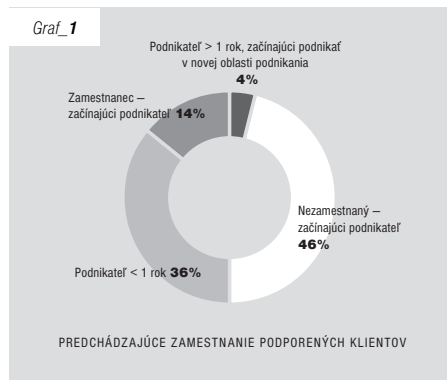
K špecifickým cieľom projektu patrí aj podpora samozamestnateľnosti mladých ľudí na vidieku. S cieľom posilniť podnikateľské zručnosti sme doteraz zorganizovali 19 motivačných kurzov pre potenciálnych

a začínajúcich podnikateľov. Zúčastnilo sa ich 223 účastníkov. Všetci, ktorých motivačný kurz zaujal, mali možnosť získať ďalšie vedomosti na nadstavbovom kurze pre začínajúcich podnikateľov. Túto možnosť využilo 97 účastníkov. Všetci podnikatelia, ktorí sa zúčastnili nadstavbového kurzu a vypracovali si svoj podnikateľský plán, mali možnosť žiadať v rámci projektu o mikropôžičku na začatie, prípadne rozvoj podnikania. Táto patrí k najlákavejším ponukám projektu. V uplynulom roku 2005 sme udelením mikropôžičky podporili 28 začínajúcich podnikateľov. Keďže prelom rokov je zvyčajne obdobím bilancovania, hodnotenia predchádzajúceho obdobia, rozhodli sme sa, že pri hodnotení nevynecháme ani mikropôžičkový fond a podnikateľov podporených mikropôžičkami.

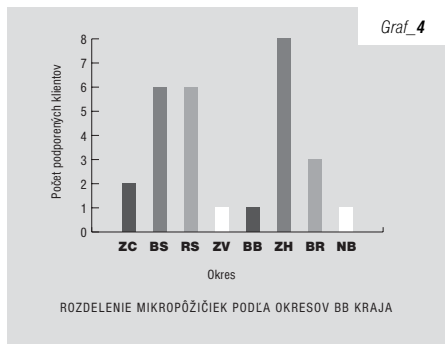
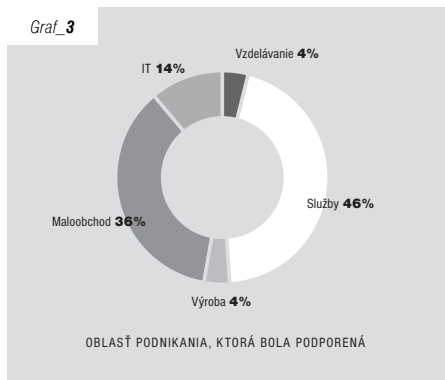
Celkovo bolo žiadateľom pridelených 2 040 000 Sk, pričom priemerná výška mikropôžičky dosiahla 72 857 Sk. Hoci záujem žiadateľov bol najmä o vyššie pôžičky (najčastejšie 100 000 Sk), nemohli sme naplniť prestavy každého žiadateľa. Pri rozdeľovaní finančných prostriedkov sme boli, samozrejme, limitovaní rozpočtom projektu. Pri hodnotení podnikateľských myšlienok žiadateľov boli zohľadňované tak originalita myšlienky, predchádzajúce skúsenosti s predmetom podnikania, potreby trhu, ako aj schopnosť zrealizovať podnikateľskú myšlienku a podnikateľské zručnosti žiadateľa.

Vzhľadom k tomu, že projekt „Služby zamestnanosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne poradenstvo a mikropôžič-

ky“ bol prednostne zameraný na nezamestnaných, snažili sme sa aj mikropôžičkami podporiť najmä začínajúcich podnikateľov z tejto skupiny žiadateľov. Až 46 % podporených klientov patrilo medzi nezamestnaných, ktorí práve začínali podnikáť. Veľkú skupinu podporených klientov tvorili aj začínajúci podnikatelia podnikajúci menej ako 1 rok (36 %, graf 1). Zaujímavé bolo zistenie, že viac ako polovica podporených žiadateľov boli ženy – podnikateľky (graf 2). Najčastejšími žiadateľmi boli poskytovatelia služieb a vlastníci maloobchodných predajní, čo sa odrazilo aj v štruktúre podporených klientov

(graf 3). Z regionálneho hľadiska bolo najviac žiadateľov i podporených v okresoch Žiar nad Hronom, Rimavská Sobota a Ban-

ská Štiavnica (graf 4). Štruktúru podporených žiadateľov detailnejšie znázorňujú grafy 1 až 4.

Projekt „Služby zamestnatelnosti pre mladých ľudí na vidieku – profesionálne poradenstvo a mikropôžičky“ končí v marci 2006. O jeho konečných výsledkoch Vás budeme určite informovať na stránkach časopisu Nájs vidiek. Všetkým zúčastneným želim veľa elánu a energie do záverečných týždňov a dúfam, že podobných projektov sa podarí zorganizovať viac, a to nielen v Banskobystrickom kraji.

Zuzana Drímajová

Vianoce v Klenovci

Vianoce – sviatky lásky a pokoja, majú svoje neodolateľné čaro. Viac ako inokedy sa snažíme byť spolu so svojimi najbližšími, radi zaspomíname na časy minulé, ale tiež akosi viac myslíme i na tých, ktorí potrebujú pomoc. Občianske združenie RODON v Klenovci sa pravidelne zapája do vianočných podujatí vo svojej obci. Tento rok nebol výnimkou a dňa 11. 12. 2005 v spolupráci s Gemersko – malohontským osvetovým strediskom v Rimavskej Sobote, Miestnym kultúrnym strediskom, ZŠ V. Mináča, Materskou školou, Špeciálnou základnou školou, Evanjelická cirkev augsburského vyznania a Bratskou jednotou baptistov v Klenovci pripravili výstavy prác s vianočnou tematikou. Podujatie sa konalo v rámci vianočného programu Pokoj ľuďom dobrej vôle v réžii Stanislavy a Jaroslava Zvarovcov. OZ RODON vyzvalo miestne gazdinky na predajnú výstavu tradičného vianočného pečiva. Predajná výstava sa organizovala v rámci spolupráce s Nadáciou deti Slovenska na zbierku pre Fond Hodina

deťom. Do tejto aktivity sa zapojilo 15 žien a vyzbieralo sa 1 700 Sk od návštevníkov vianočného programu. Všetkým im patrí veľká vďaka za to, že i v čase, keď možno je nemoderné myslieť na druhých, sa ešte nájdu dobrí a citliví ľudia. Ďalšou predvianočnou aktivitou OZ RODON bol 3. ročník vianočného programu pre deti zo Základnej školy V. Mináča a Špeciálnej základnej školy v Klenovci. V rámci spolunažívania rómskych a nerómskych detí si členovia detského folklórneho súboru Mladosť a Zornička v spolupráci so Špeciálnou základnou školou pripravili spoločný program pod názvom Deti deťom. Dňa 22. 12. 2005 mladí klenovskí folkloristi predstavili vianočné zvykoslovie a deti zo Špeciálnej základnej školy so svojimi pedagógmi klasickú rozprávku Mrázik. Že bolo podujatie úspešné, ukázalo vzájomnú úctu detí a pochopenie sa, ako na javisku, tak i v hľadisku. I toto je jeden z malých krôčikov ako deti učiť spolunažívanie a lepšiemu spoznávanie ako minority tak i majority.

Stanislava Zvarová

Autorka pôsobí v OZ RODON, Klenovec

foto: archív autorky

Stručne z VIPA

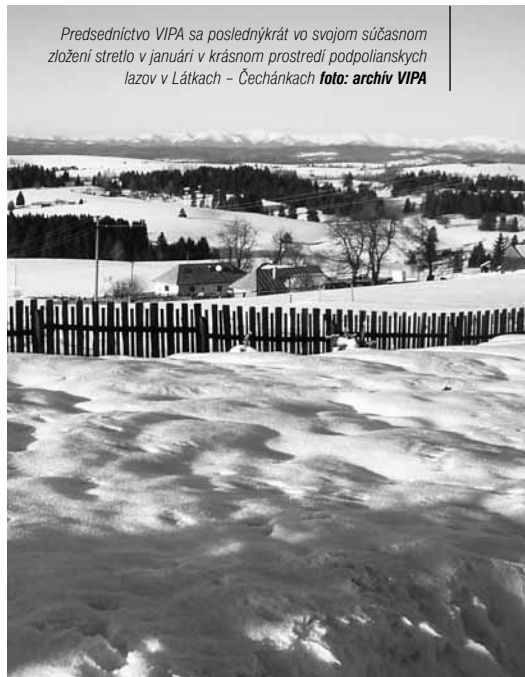
Vo svojom stanovisku zo dňa 14. 11. 2005 **Vidiecky parlament kritizuje niektoré podmienky úverovej zmluvy medzi SR a Svetovou bankou na budovanie kapacít mikroregiónov na prípravu na integrovaný rozvoj vidieka.** Vyčíta jej najmä to, že v nej nie je definované, ako bude pomoc financovaná z úveru Svetovej banky nadväzovať na už existujúce kapacity pre program LEADER vybudované zo zdrojov technickej pomoci SAPARD, ktoré v rokoch 2004 – 2005 realizoval Vidiecky parlament. VIPA tiež vyzýva Ministerstvo pôdohospodárstva SR prehodnotiť možnosť čerpania technickej pomoci v rámci Programu rozvoja vidieka na podporu budovania kapacít pre program LEADER na roky 2007 – 2013 s využitím slovenských expertov domácich organizácií disponujúcich dostatočnou databázou informácií. (ir)

Vidiecky parlament sa pripojil ku koordinovanej iniciatíve mimovládnych neziskových organizácií (MNO), ktoré pozastavili činnosť svojich zástupcov v pracovných skupinách a monitorovacích výboroch pôsobiacich pri slovenských ministerstvách v rámci prípravy SR na nové programové obdobie 2007 – 2013. Dôvodom bolo nerešpektovanie princípu partnerstva a pripomienok MNO v procese prípravy plánovacích dokumentov, najmä Národného strategického referenčného rámca, ktorý stanoví opatrenia a priority pre čerpanie európskej pomoci v nasledujúcich siedmich rokoch v celkovej výške vyše 10 miliárd eur. MNO tento v histórii EÚ bezprecedentný krok uskutočnili hromadne začiatkom decembra 2005 a listom o ňom informovali aj Európsku komisiu. (ir)

VIPA 6. 12. listom predložil na Ministerstvo financií (MF SR) požiadavku na financovanie vidieckych manažérov v sume 60 mil. Sk v štátnom rozpočte na rok 2006. MF SR požiadavku zamietlo a odporučilo VIPA hľadať zdroje na svoje aktivity v rámci štátnych programov na podporu neziskových organizácií. (pr)

Predsedníctvo VIPA zasadalo v mesiacoch november 2005 – január 2006 dvakrát. **V dňoch 11. – 12. novembra 2005 sa v Dolných Strhároch (okr. Veľký Krtíš)** zaoberalo najmä prípravou aktivít na rok 2006. P-VIPA rozhodlo, že najvýznamnejšie podujatie roku 2006 IV. Zasadnutie platformy Vidieckeho parlamentu sa uskutoční na jeseň 2006 v regióne Horehronie v obciach Heľpa, Závadka nad Hronom, Polomka a Telgárt. **V januári (13. – 14. 1.) sa predsedníctvo VIPA stretlo na podpolianskych lazoch v osade Látky – Čechánky (okr. Detva).** K hlavným témam rokovania patrilo príprava členskej schôdzy OZ VIPA, príprava

Predsedníctvo VIPA sa poslednýkrát vo svojom súčasnom zložení stretlo v januári v krásnom prostredí podpolianskych lazov v Látkach – Čechánkach foto: archív VIPA

zmien stanov a organizačného poriadku OZ VIPA a zmluvy o ochrannej známke, ktorú bude VIPA uzatvárať s tretími subjektmi so záujmom a používanie loga a názvu VIPA. (ir)

Zástupcovia VIPA Peter Rusnák a Jela Tvrdoňová sa dňa 10. 1. 2006 zúčastnili rokovania s generálnym riaditeľom Sekcie medzinárodných záležitostí **Ministerstva pôdohospodárstva SR** K. Zimmerom, kde prerokovali otázky spojené s odstúpením zástupcov VIPA z pracovných skupín a požiadavky VIPA. MP SR prisľúbilo pravidelné stretávanie sa na úrovni generálneho riaditeľa na riešenie otvorených problémov a pokračovanie v budovaní implementačných kapacít pre 11 pilotných území TP SAPARD v roku 2006 v rámci technickej pomoci Plánu rozvoja vidieka. (pr)

Členská schôdza OZ Vidiecky parlament sa uskutoční 28. 3. 2006 v Nitre. Členovia OZ VIPA zvolia nové predsedníctvo, predsedu a revíznú komisiu VIPA. Súčasný predseda Peter Rusnák a predsedníctvo, ktoré bolo zvolené na členskej schôdzi v roku 2003, končia svoj mandát po troch rokoch. Bližšie informácie o členskej schôdzi nájdete na internetovej stránke VIPA www.vipa.sk. (ir)

OZ Vidiecky parlament Banskobystrického kraja realizuje v januári až marci v regióne Hont sedem modulov **kurzu Pracovník vo vidieckom cestovnom ruchu**. Jednotlivé moduly (práca s počítačom, ubytovanie na súkromí, tvorba miestneho produktu, podnikanie, marketing a sprievodca vidieckeho cestovného ruchu) sa konajú v Centrách celoživotného vzdelávania BB VIPA v piatich obciach (Dolná Strehová, Hrušov, Malé Zlievce, Pôtor, Prenčovo) a v meste Krupina.

Kurz, využívajúci metódy elektronického vzdelávania sa pilotne overuje v rámci projektu Na vidieku pre vidiek – zvýšenie dostupnosti celoživotného vzdelávania na vidieku a je spolufinancovaný Európskou úniou prostredníctvom Európskeho sociálneho fondu. (mb)

Verejná diskusia k novej vidieckej politike SR vyvrcholí diskusným okrúhlym stolom dňa **20. marca 2006 v Národnej rade Slovenskej republiky**. Program bude pozostávať z prezentácií zástupcov siete PREPARE, Európskej komisie, Ministerstva pôdohospodárstva SR a Vidieckeho parlamentu, ktoré budú nasledované diskusiou a interaktívnym workshopom zameraným na implementáciu prístupu Leader na vidieku na Slovensku. Podujatie je zároveň inovatívnou formou Dní vidieka v Národnej rade SR. (ir)

Účastníci modulu Základy práce s počítačom pracujú na príprave záverečnej práce pre získanie certifikátu v Centre celoživotného vzdelávania v Pôtri **foto: M. Bernátová**

Vidiecky parlament v roku 2005

22

Činnosť OZ VIPA v roku 2005 sa riadila Plánom činnosti prijatým členskou schôdzou konanou 10. 3. 2005 v Detve. Plán vychádzal zo záverov III. Zasadnutia VIPA a pre rok 2005 mal len jednu prioritu: integrovaný rozvoj vidieka. Predseda OZ VIPA P. Rusnák na členskej schôdzi OZ VIPA 2006 prednesie správu činnosti OZ VIPA za rok 2005. Prinášame vám jej prvú časť – Vyhodnotenie plnenia špecifických cieľov.

a) na medzinárodnej úrovni:

ZAPOJENIE SLOVENSKEHO VIDIEKA
DO EURÓPSKÝCH ŠTRUKTÚR

Želaný výsledok: VIPA – pevná súčasť európskej vidieckej siete

Zodpovedný: Zahraničný výbor

Dosiahnuté výsledky:

- OZ VIPA je aktívnym členom siete PREPARE.
- Ako člen PREPARE je aj členom novej paneurópskej iniciatívy – European Rural Alliance – ERA. Predsedníčka výboru je členom prac. skupiny ERA.
- Boli vytvorené kontakty s europoslancami SR a DG Agri a DG Regio.
- Je rozvinutá spolupráca s krajinami V4 a Slovinskom pri koordinácii programu LEADER.
- V spolupráci s partnermi iniciatívy V4 plus Slovinsko bola spracovaná predprihláška v programe Socrates Grundtvig, ktorá bola prijatá národnou kanceláriou Programu ako vhodná pre spracovanie riadnej prihlášky.

b) na národnej úrovni:

OBHAJOBA ZÁUJMOV A POTRIEB VIDIEKA

Želaný výsledok: akceptovaný vidiek a pripravené národné nástroje podpory pre LEADER

Zodpovední: predseda a Advokačný výbor

Dosiahnuté výsledky:

- OZ VIPA je akceptovaným subjektom a aktívnym členom partnerstiev a pracovných skupín na prípravu programovacích dokumentov iba toto je dosiahnutý výsledok,
- vidiek doteraz nie je legislatívne zadefinovaný a nie je ani štatistika o vidieku,
- nie je vytvorená inštitucionálna koordinácia rozvoja vidieka na národnej úrovni,
- nie sú vytvorené národné nástroje podpory typu LEADER.

ZÍSKAVANIE PODPORY PARTNEROV
A VEREJNOSTI

Želaný výsledok: informovaná verejnosť a partneri podporujúci LEADER

Zodpovední: Mediálny výbor, regionálne VIPA

Dosiahnuté výsledky:

- OZ VIPA je aktívne zapojené do koordinácie a spolupráce s ostatnými MVO,
- OZ VIPA získalo podporu OŠF pre projekt „Verejná diskusia k novej vidieckej politike“, ktorého súčasťou bolo viacero aktivít, medzi iným:
- uskutočnila sa konferencia VIPA s medzinárodnou účasťou „Integrovaný rozvoj vidieka na Slovensku a v Strednej Európe – dnes a zajtra“,
- uskutočnilo sa 14 regionálnych informačných stretnutí za účasti 350 zástupcov obcí a vidieckych združení,
- vydali sa informačné brožúry a pravidelne sa poskytujú informácie prostredníctvom časopisu Náš vidiek, web stránky a e-mailovej konferencie KC VIPA,
- nepodarilo sa vytvoriť spoločnú partnerskú infosieť pre vidiek.

PRÍPRAVA ĽUDSKÝCH ZDROJOV
A KAPACÍT

Želaný výsledok: vyškoľení tréneri, experti a manažéri pre LEADER v krajoch

Zodpovední: Výbor pre vzdelávanie, regionálne VIPA

Dosiahnuté výsledky:

- V rámci TP SAPARD bolo vyškolených 11 expertov a 9 miestnych manažérov pre program LEADER,
- v rámci projektu VIPA „Vzdelávanie vidieckych komunálnych facilitátorov pre projekty sociálnej súdržnosti“ bolo vyškolených 70 miestnych manažérov,
- VOKA má akreditované vzdelávanie pre prípravu manažérov na LEADER,
- VIPA je aktívne zapojený do prípravy nových vzdelávacích programov v stredných školách pôdohospodárskeho zamerania.

SPOLUPRÁCA S REGIONÁLNOU SAMOSPRÁVOU

Želaný výsledok: získaná podpora VÚC pre integrovaný rozvoj vidieka

Zodpovedná: Rada regiónov

Dosiahnuté výsledky:

- OZ BB VIPA vypracoval model podpory rozvoja vidieka v úrovni kraja,
- v TN kraji sa napokon neuskutočnili,
- NR kraj vyčlenil 1 mil. a BB kraj 5 mil. Sk na podporu rozvoja vidieka na rok 2006,
- obce a MR zabezpečujú spracovanie PHSR z vlastných zdrojov.

c) na krajskej úrovni:

KOORDINÁCIA A INŠTITUCIONÁLNA PODPORA ROZVOJA VIDIEKA

Želaný výsledok: pripravené podporné nástroje a kapacity pre pilotné realizácie Leader

Zodpovední: predsedovia R-VIPA v spolupráci s VÚC a regionálnymi partnermi

Dosiahnuté výsledky:

- sú podrobne rozpracované v správach R-VIPA.

d) na miestnej úrovni:

BUDOVANIE MIESTNYCH KAPACÍT

Želaný výsledok: pripravené miestne kapacity pre pilotné realizácie LEADER

Zodpovední: členovia VIPA, mikroregióny

Dosiahnuté výsledky:

- v rámci TP SAPARD je pripravených 11 pilotných území pre LEADER.

ZHRNUTIE PLNENIA CIEĽOV:

- integrovaný rozvoj vidieka (typu LEADER) bude súčasťou politiky rozvoja vidieka na európskej i národnej úrovni od roku 2007,
- členovia OZ VIPA sú zapojení do prípravy inštitucionálnych a administratívnych kapacít na národnej a regionálnej úrovni pre nové programovacie obdobie,
- zlepšila sa informovanosť verejnosti a inštitúcií o integrovanom rozvoji vidieka,
- členovia VIPA sú členmi pracovnej skupiny pre odbornú prípravu implementácie integrovaného rozvoja vidieka v rámci úveru Svetovej Banky,
- nepresadili sme finančné nástroje pre pilotné realizácie integrovaného rozvoja vidieka a podporu vidieckych manažérov v štátnom rozpočte na rok 2006, ale získali sme podporu niektorých krajov a MVRR na financovanie prípravy kapacít pre LEADER,
- krajské dokumenty pre rozvoj vidieka neboli vypracované,
- sú pripravené miestne kapacity pre pilotné realizácie typu LEADER.

Fotopríloha/Tri roky predsedníctva VIPA

Peter Rusnák sa stal predsedom OZ VIPA v marci 2003. Spolu s ním bolo zvolené aj predsedníctvo, ktoré s malými zmenami vykonávalo svoj mandát tri roky – do marca 2006. Na snímke Peter Rusnák preberá predsednícku štafetu od Vlasty Körnerovej z A-projekt Liptovský Hrádok **foto: archív VIPA**

Na prvom z 18 riadnych zasadnutí sa nové predsedníctvo VIPA stretlo ešte v marci v Banskej Bystrici **foto: archív VIPA**

Najdôležitejším medzinárodným podujatím, ktorú VIPA organizoval, bolo v októbri 2003 stretnutie siete PREPARE (PREPARE Gathering) na Slovensku na Počúvadle pri Banskej Štiavnici **foto: archív VIPA**

Prvý rok sa pred svojimi zasadnutiami predsedníctvo stretávalo so zástupcami mikroregiónov, vždy v inom kraji Slovenska – v novembri 2003 v Košickom **foto: archív VIPA**

Táto spoločná fotografia predsedníctva vznikla na zasadnutí v Sučanoch v Žilinskom kraji (január 2004) **foto: archív VIPA**

Cieľ udržiavať kontakt s facilitátormi z komunikačných centier VIPA mal za cieľ aj seminár pre facilitátorov z KC VIPA v júni 2004 v Klenovci **foto: archív VIPA**

Fotopríloha/Tri roky predsedníctva VIPA

Druhý rok sa predsedníctvo VIPA pred svojim pracovným rokovaním stretávalo so zástupcami celoslovenských strešných organizácií pôsobiacich na vidieku. Záber je zo septembra 2004 z Nitry. Zasadnutie P-VIPA následne pokračovalo v obci Podhájska
foto: archív VIPA

V októbri 2004 sa v obciach Hokovce, Hrušov, Prenčov, Sebechleby a Uňatín konalo III. Zasadnutie VIPA, na ktorom účastníci uvažovali nad smerovaním VIPA počas najbližších dvoch rokov. Pohľad do pléna
foto: archív VIPA

Dni vidieka v NR SR sa už stali tradíciou. Záber je z otvorenia Dní vidieka v NR SR v máji 2005
foto: archív VIPA

Členská schôdza OZ VIPA v marci 2005 v Detve predĺžila predsedníctvu a revíznej komisii mandát o jeden rok
foto: archív VIPA

Vrcholom výjazdového zasadnutia VIPA v Bruseli v apríli 2005 bolo stretnutie s poslancami Európskeho parlamentu zvolenými za SR na pôde Stáleho zastúpenia SR pri EÚ
foto: archív VIPA

Poslednýkrát sa predsedníctvo VIPA vo svojom starom zložení stretlo v januári 2006 v Látkach - Čechánkach (okr. Detva)
foto: archív VIPA

Technická pomoc Programu SAPARD pre integrovaný rozvoj vidieka – návraty

26

Program SAPARD je dnes už všeobecne známy ako Program pre podporu poľnohospodárstva a rozvoja vidieka a vie sa aj to, že dnes je vlastne už minulosťou, aj keď projekty podporené týmto programom ešte všetky ukončené nie sú. Ako finančný nástroj je spojený s obdobím pred vstupom Slovenska do Európskej únie.

Program SAPARD nebol pôvodne určený na podporu integrovaného rozvoja vidieka. Aj napriek tomu sa Európsky parlament snažil, aby sa časť jeho pôvodne určených prostriedkov použila v rámci navrhovaného Programu INPARD, ktorý mal pomôcť pripraviť kapacity v asociovaných krajinách (medzi nimi aj na Slovensku) pre Európsku iniciatívu Leader – jej jediný nástroj, ktorý podporuje tento prístup k rozvoju vidieka. Avšak

Počas trvania projektu sa uskutočnilo viacero podujatí aj pre deti
foto: archív VIPA

Program INPARD sa kvôli rozpočtovým pravidlám EÚ nikdy nerealizoval. Napriek uvedeným skutočnostiam však Program SAPARD predsa integrovaný rozvoj vidieka podporil, a to práve a jedine v Slovenskej republike, hlavne vďaka viacročnému úsiliu Vidieckeho parlamentu, pochopeniu úradníkov Európskej komisie a tiež vďaka podpore Ministerstva pôdohospodárstva SR. Stalo sa tak v rámci opatrenia č. 9 Programu – Technická pomoc a podporu získalo 11 vidieckych území v krajoch Prešov, Košice, Banská Bystrica, Trenčín a Trnava.

V časopise *Náš vidiek* sa už viackrát objavili menej alebo viac podrobné informácie, alebo skúsenosti a postrehy z priebehu realizácie projektu „Budovanie kapacity pre Program Leader prostredníctvom TP SAPARD“, s ktorými sa s čitateľmi podelili buď externí experti, miestni manažéri, administrátori alebo účastníci z vidieckych území. Okrem toho sa realizovali viaceré konferencie, kde už odzneli prezentácie výsledkov projektu, mediálne vystúpenia a pod., a preto pravdepodobne niet dôvodu sa detailne zaoberať podrobnosťami projektu. Napriek tomu dúfam, že čitatelia dovoľia, aby som sa ako metodická koordinátorka projektu (poverená Vidieckym parlamentom) vrátila s odstupom času k nemu a podelila sa s nimi o viaceré dojmy, ktoré napriek času, stále ešte doznievajú. Išlo o veľmi rozsiahly projekt, pravdepodobne najrozsiahlejší pre Vidiecky parlament, a to z metodického, geografického i časového hľadiska, ale aj z pohľadu počtu účastníkov. Čo je však najpodstatnejšie, išlo o projekt, kde najdôležitejší

bol proces, ktorý sa veľmi úspešne zvládol. Išlo v ňom o zmenu postojov spojenú s rozšírením obzorov, v ktorom sa prekračovali pomyselné hranice obce a ľudia sa učili rozmyšľať v partnerstve a niesť zodpovednosť za širšie územia a ich obyvateľov. Aj proces tvorby skutočných partnerstiev založených na dôvere a zdieľaní bol dôležitou súčasťou tohto projektu. Samozrejme, že každé zainteresované územie má profesionálne spravovaný strategický dokument, na zostavení ktorého majú najväčší podiel práve miestni obyvatelia. Má však oveľa viac – pocit spolupatričnosti a spoluzodpovednosti a má kľúčovú skupinu ľudí, ktorí sa navzájom dobre poznajú a vedia spolupracovať. Samozrejme, že je potrebné sa ešte veľa učiť. Avšak aj doterajšie skúsenosti svedčia tom, že už aj toto sú skutočne nenahraditeľné devízy, ktoré oprávňujú dôverovať miestnym ľuďom, že uvedené stratégie dokážu v budúcnosti aj realizovať.

Pre mňa osobne mal projekt aj nenahraditeľnú ľudskú dimenziu a bol jedinečnou príležitosťou pracovať so skupinou rôznorodých ľudí – volali sme ich experti a manažéri, ktorých spájal jeden prístup – interaktívne s ľuďmi z vidieka – pre vidiek. Ich entuziazmus, profesionálny prístup, vedomosti a vlastné

skúsenosti, ale aj vzájomná solidarita a spolupráca boli výborným pracovným zážitkom. Presvedčila som sa tiež, že profesionálny prístup a vyžadovanie kvality podporuje dobré pracovné vzťahy. Výsledkom 16 mesiacov spoločnej práce je skupina skutočne zdatných slovenských expertov pre integrovaný rozvoj vidieka a prístup Leader.

Teraz treba ísť samozrejme ďalej – a nezapáť na vavrínoch. Ďalšie vidiecke územia čakajú na usmernenie a vytvorenie novej kapacity pre vlastný integrovaný rozvoj. Aj tie „staré“ potrebujú ďalšiu kapacitu – nastavbovú, aby vedeli zostavené stratégie aj úspešne realizovať, a tak sa úspešne uchádzať o novoprichádzajúce prostriedky. Je potrebné vytvárať siete a poskytovať ďalšiu technickú pomoc a v neposlednom rade tiež zdokonaľovať vlastné vedomosti, zručnosti a prístupy. Takže ďalšia práca je pred nami. Verím, že bude minimálne taká úspešná ako náš štart prostredníctvom TP SAPARD.

Jela Tvrdoňová, metodická koordinátorka projektu budovania kapacít pre integrovaný rozvoj vidieka (TP SAPARD)

Z ankety *Toto chceme pre slovenský vidiek v rokoch 2007 – 2013*, ktorou Vidiecky parlament otvoril verejnú diskusiu k novej vidieckej politike v auguste 2005 na Agrokomplexe v Nitre:

Aby sa podnikatelia z dedín, regiónov propagovali spoločne... a spolupracovali!
(neznámy autor)

Majstrovstvá Slovenska furmanov v Pavlovciach

28

Furmani – športovci z celého Slovenska prišli 1. októbra 2005 do Pavloviec (okres Vranov nad Topľou) ukázať svoje umenie, ale aj krásu i silu svojich chladnokrvných pomocníkov – ťažných koní. Na vrcholnú súťaž 2. Majstrovstiev Slovenska furmanov, tento rok v rámci kalendára podujatí Sviatky vidieka, sa nominovalo 16 furmanov – o 4 viac ako na prvých majstrovstvách v Polomke v roku 2004. Aj tento číselný rozdiel svedčí o tom, že rastie záujem furmanov o tento šport, ktorý sa na Slovensku rozvinul

od roku 2000 do celoslovenského rozmeru. Preto bola aj založená Asociácia furmanov Slovenska (AFuS) so sídlom v Polomke, ktorá zostavuje celoročný športový kalendár a organizuje furmanskú ligu a vrcholné podujatie Majstrovstvá Slovenska furmanov.

V spolupráci s AFuS sa podarilo zorganizovať tieto majstrovstvá na primeranej úrovni – napriek tomu, že toto nové športové odvetvie nesie so sebou aj problémy organizačnej zrelosti. Furmani museli preukázať umenie vedenia koní cez náročné prekážky, zdolávanie hlbokej priekopy i osmičkového trojuholníka, a to všetko pri meraní času. V stíhacej

V poradí 2. Majstrovstvá Slovenska furmanov sa konali 1. októbra 2005 v Pavlovciach (okres Vranov nad Topľou)

foto: archív AFuS

súťažnej disciplíny si merali sily vždy dvaja furmani v paralelných tratiach s prekážkami. Museli naložiť na voz štvormetrovú žrdovinu, s touto „fúrou“ prejsť trať s prekážkami, odstraňovaním prekážky – klady, vrátiť sa na miesto, kde nakladali žrde, tieto vyložiť a začúvať na štartovú čiaru – opäť na čas. V silovej disciplíne sa furmani museli ukázať so svojimi koňmi, ich silu, ale aj svoj furmanský fortieľ poháňať kone v ťažkom ťahu štyroch bukových klád – pňov. Tieto musel furman so svojím pomocníkom postupne zapínať, koľko kone vládali potiahnuť. Na zvládnutie tejto disciplíny mali furmani len dve minúty. Tento čas kladie nároky na umenie ako rýchlo a správne priprúť klady do ťahu, ale zároveň chrániť kone, aby neboli v ťažkom ťahu dlho preťažované.

Za výsledky v každej disciplíne boli furmani odmenení pohárom a zlatou, striebornou a bronzovou kokardou. Majstrovstvá finančne aj účasťou vedúcich predstaviteľov podporili aj Prešovský samosprávny kraj a Regionálne združenie miest a obcí Vranovského okresu – ceny odovzdával predseda Prešovského samosprávneho kraja Peter Chudík a predseda Regionálneho združenia miest a obcí Andrej Kulik. Vďaka za zorganizovanie podujatia patrí členovi výkonného výboru AFuS pánovi Petrovi Choborovi., starostovi obce Pavlovce pánovi Kočišovi, rozhodcom, komentátorom a všetkým zainteresovaným, bez ktorých by majstrovská neboli také, ako boli.

Prajeme si všetci, aby pozitívne výsledky, ale i nedostatky boli pre nás všetkých poučením

pre ďalší ročník, aby majstrovská súťaž bola každým rokom kvalitnejšia a pre divákov zaujímavejšia.

František Ďurčenka

Autor je predsedom Asociácie furmanov Slovenska

Medailové umiestnenie si v rámci Majstrovstiev sveta furmanov odniesli títo furmani:

1. Peter Pardus, 27 rokov, Hniezdne
2. Pavol Chobor, 23 rokov, Pavlovce
3. Ján Francisty, 37 rokov, Krupina

Súťažilo sa v troch disciplínach: furmanský slalom s vozom a so záťažou, stihacia súťaž s vozom a so žrdovinou a silová disciplína ťažký ťah foto: archív AFuS

Nová perspektíva pre vidiecku oblasť v okolí Osijeku

30

Severná oblasť Chorvátska v okolí stotisícového mesta Osijek na rozdiel od južných prímorských oblastí bola pred vojnu známa poľnohospodárskou prvovýrobou. V súčasnosti obraz krajiny charakterizujú predovšetkým neobrábané zamínované polia a na nich tabule s upozornením „Mine – ne prilazite“. Na ich vrátenie do pôvodného stavu sa realizujú mnohé projekty, ale i tak je potrebné ponúknuť ľuďom žijúcim na vidieku nové alternatívy, ktoré by im zabezpečili príjem. Práve snaha pomôcť tomuto regiónu bola jedným z dôvodov uskutočnenia medzinárodného partnerského stretnutia, ktoré zorganizovala chorvátska organizácia Agentúra miestnej demokracie v Osijeku. Partnerské stretnutie sa uskutočnilo 20. – 22. októbra 2005 a ja som mala možnosť na ňom prezentovať činnosť Vidieckeho parlamentu. Zo Slovenska sa stretnutia zúčastnili aj p. Margita Švarcová a jej manžel

Barbora Gerhátová (vľavo) prezentovala na stretnutí činnosť Vidieckeho parlamentu foto: J. A. Švarc

Jiří Antonín Švarc, ktorí zastupovali Asociáciu vzdelávania samosprávy.

Hlavný program stretnutia sa konal 21. októbra 2005 v lokalite Erdutski Vinogradi, oblasti známej pestovaním a výrobou kvalitných chorvátskych vín. Stretnutie sa nieslo v duchu výmeny skúseností v oblasti regionálneho rozvoja na báze predstavenia činnosti a projektov šiestich zúčastnených organizácií. Okrem domácich chorvátskych a slovenských partnerov sa na stretnutí prezentovali i zástupcovia zo Švajčiarska, organizácie Causes Communes Vaud a mesta Lausanne, ktoré rôznymi formami podporujú projekty zamerané na odmínovanie polí, vzdelávanie a podporu turistiky realizované Agentúrou miestnej demokracie v Osijeku.

Diskusia, ktorá nasledovala po prezentáciách, sa týkala najmä novej spolupráce prítomných partnerov na projekte, ktorý by aktívne participoval na Vidieckom rozvojovom programe v oblasti Osijeku. Závery, ktoré vyplynuli zo stretnutia, ukázali ochotu a porozumenie pre aktivity, ktoré by pomohli tejto oblasti a taktiež na možnosti medzinárodnej spolupráce na budúcich projektoch vo vidieckom rozvoji.

V spomienkach na toto stretnutie sa mi vždy vynoria milí a priateľiví ľudia, dobré jedlo a „vôňa“ chorvátskej krajiny. Ale nielen to. Taktiež ochota a porozumenie všetkých zúčastnených, ktoré dávajú nové perspektívy pre lepší život v krajine nie tak dávno zmietanej strašnou vojnou.

Barbora Gerhátová
Autorka je členka Regionálnej rady Nitrianskeho Vidieckeho parlamentu

Projekt TP SAPARD skončil – a ideme ďalej

Združenie pre rozvoj mikroregiónu Muránska planina iniciovalo, aby predstavitelia mikroregiónu Muránska planina na svojom zasadnutí v Čiernom Balogu, schválili na rok 2006 mikrograntovú výzvu na podporu rozvoja mikroregiónu. Priority výzvy by mali byť v súlade s prioritami rozvojovej stratégie mikroregiónu Muránska planina. Na príprave a manažmente prvej výzvy sa budú podieľať aktivisti, ktorí počas vlaňajšieho roku pracovali na vytvorení stratégie rozvoja.

Keďže od júna 2005 je členom mikroregiónu aj obec Čierny Balog, budú na príprave regrantingu spolupracovať aj aktivisti z tejto obce.

Táto aktivita nie je jedinou, ktorú v minulom roku zrealizoval mikroregión Muránska planina. Jednou z aktivít bolo vydanie kalendára podujatí mikroregiónu a jeho obcí a stolového kalendára s akciami, ktoré sa konajú v mikroregióne. Tento kalendár ocenili občania obce Pohronska Polhora ako dobrý nápad. Takýmito aktivitami sa mikroregión dostáva bližšie k vízií občanov o zlepšenej informovanosti v mikroregióne.

Katarína Pindiaková

Z ankety **Toto chceme pre slovenský vidiek v rokoch 2007 – 2013**, ktorou *Vidiecky parlament otvoril verejnú diskusiu k novej vidieckej politike v auguste 2005 na Agrokomplexe v Nitre:*

Ak niečo pre nás, tak len s nami...
(*neznámy autor*)

Veľmi malá informovanosť ľudí, ktorí sú prevažne dôchodcovia... a veľmi malá pomoc pre dôchodcov (osveta, poradenstvo), obchody a hlavne pošta, bankomaty a výkup výpestkov, zeleniny a ovocia.
Zemanová Matilda, Veľčice

Chceme program LEADER v rokoch 2007 – 2013! (*neznámy autor*)

Efektívnejšie a lepšie využívať miestne zdroje v regiónoch, potenciál ľudí z regiónu. Miliardová investícia do automobiliek, to je práca pre 10 000, miliardová investícia do regiónov a ich zdrojov, to je práca pre 100 000 a viac ľudí. (*neznámy autor*)

Pre vidiek iba to najlepšie.
Igor Pašmík

Anketa

Ako vrátiť život do školských záhrad

32

Množstvo školských dvorov na slovenských školách je vo veľmi zlom stave - zvyčajne nie sú využívané vôbec alebo len občas, sú zarastené, majú jedno ihrisko, na ktorom sa deti hrajú, ostatné časti neslúžia na nič. Žiadna ekologická, sociálna, estetická alebo výchovná hodnota.

Pomôcť zmeniť túto situáciu sme sa rozhodli v o. z. SOSNA. Začali sme spolupracovať s niektorými základnými, strednými, ale aj materskými školami a výsledkom počiatočnej spolupráce a testovania je program **Dlaň plná záhradných inšpirácií**, ktorý sme pilotne začali realizovať v roku 2004. Zámerom programu je podporiť využívanie školských dvorov ako funkčných, krásnych a harmonických miest, ktoré budú slúžiť pre výchovu a vzdelávanie vo forme ekoplôch a ktoré budú spĺňať aj aspekt komunitný - vytvoria miesto pre stretávanie sa ľudí. Tento program pokračoval v roku 2005 na ďalších školách a v roku 2006 je jeho pokračovanie rozšírené o ďalšie časti.

Školský dvor ako priestor pre radosť, tvorivosť – a pre ľudí

Školský dvor môže byť priestorom pre radosť a tvorivosť detí aj dospelých. Môže byť krásny, harmonický a užitočný. Môže podporovať predstavivosť, byť základom pre tímovú prácu.

Aj na vašom školskom dvore sa môžu deti učiť pomocou práce, ktorá pre nich predstavuje hru, nemusia "študovať", môžu vidieť veci a javy na vlastné oči, môžu sa učiť skúmaním, pokusmi, oboznamova-

ním sa s rozličnými témami (pestovanie, estetika, geológia, živočíchy, ekosystémy a pod.), môžu rozvíjať schopnosti plánovania v prostredí, v ktorom môžu priamo vidieť dôsledky svojich rozhodnutí.

Nie je veľa školských dvorov alebo verejných priestranstiev, dokonca ani na vidieku, ktoré by spĺňali vyššie popísané kritériá. A pritom nie je potrebné veľa: ľudia s myšlienkou, škola a obec ochotná sa zapojiť.

Je iste zaujímavé, poučné a pekné, pokiaľ môžeme pozorovať rastliny a živočíchy v ich prirodzenom prostredí. A najmä pre dnešné, televíziou a počítačmi odchované deti, je to priam životne dôležité. Ešte zaujímavejšie je, pokiaľ môžeme sledovať, ako funguje určitý celok, spoločenstvo, ekosystém. Pozorovať, ako žije, mení sa a pritom ostáva tou istou lúka, les alebo jazero, je najlepšou cestou k pochopeniu toho, čo je život, ako sa prejavuje a udržiava v rovnováhe. Je dobré začať s malými plochami, ktoré si viete aj sami vytvoriť, na obmedzenom priestore, aký poskytuje väčšina školských pozemkov. Môžete sa naučiť aj niečo nové o estetike,

foto: Silvia Szabóová

kráse a harmónii prírody, o využití rôznych bylín alebo dizajne a spravovaní pozemkov v súlade so zásadami trvalo udržateľného života.

Niekde treba začať

Prvé školy, s ktorými bol program zrealizovaný, boli školy v Družstevnej pri Hornáde, Stredné odborné učilište v Liptovskom Mikuláši, Stredné odborné učilište poľnohospodárske v Starej Ľubovni a materská škola Nešporova v Košiciach. Na školských pozemkoch boli za pomoci zamestnancov a študentov škôl a s podporou obecných úradov vybudované jazierka, bylinné špirály a ďalšie prvky ekoplôch.

Tematické okruhy tréningu, ktorý bol súčasťou tvorby dizajnu školského pozemku, zahŕňali: Princípy dobrého dizajnu ekoplochy, metodika prípravy ekoplochy – bylinnej špirály a jazierka, princípy výberu rastlín pre konkrétne podmienky, využitie ekoplochy vo vyučovacom procese (hry, pracovné listy a pod.). Dôležitou časťou bola praktická realizácia na pozemku základnej školy: výber miesta, spoločná tvorba dizajnu ekoplochy, výstavba bylinnej špirály, výstavba jazierka, vybudovanie „kľúčových dierok“, vysadenie rastlín a záverečná úprava.

Školy sa pozemkom venujú aj naďalej, zdokonaľujú ich, dopĺňajú o ďalšie prvky (náučné chodníky, lavičky, oddychové zóny a pod.). Projekt pre nich slúžil ako odrazový mostik, motivoval ich k ďalším prácam.

Súčasti programu „Dlaň plná záhradných inšpirácií“

Pre tento program je pripravená metodická publikácia, učebné pomôcky a tréning. Metodická príručka obsahuje napríklad témy: Čo sú to ekoplochy a ich význam, Bylinná

špirála ako ekoplocha, Stavba bylinnej špirály, Využitie bylinnej špirály vo vyučovacom procese, Príklady aktivít na využitie bylinnej špirály, Príbehy a relaxačné aktivity, Praktické činnosti/workshopy súvisiace s liečivými rastlinami, Jazierko ako ekoplocha, využitie jazierka vo vyučovacom procese, Plnofarebný plagát jazierko a „Bylinná špirála“. Sady učebných pomôcok sú zapožičiavané školám v krajoch pomocou oslovených MVO.

Celý program sa uskutočnil vďaka finančnej podpore Ministerstva školstva Slovenskej republiky z programu Enviroprojekt 2004, v roku 2006 pokračuje vďaka podpore MILIEUKONTAKT Holandsko.

Silvia Szabóová
Autorka pôsobí v OZ SOSNA

Viac informácií:

OZ SOSNA, Zvonárska 12, 040 01 Košice
mobil: 0904 951 139
e-mail: szabova@changenet.sk
www.sosna.sk

foto: Silvia Szabóová

Leader+ priniesol do Vlašimi Advent

34

Adventné obdobie je prípravou na Vianoce. A presne tak ako vianočné sviatky spájajú, aj tie uplynulé spojili dve na prvý pohľad rozdielne skupiny. Ale nie celkom cudzie. Spolupráca Mikroregiónu Handlovskej doliny a mesta Vlašim v Českej republike má už tradíciu. Jej pokračovaním bol spoločný projekt podporený z prostriedkov programu Leader+. A tak v druhej polovici decembra počas adventných trhov vo Vlašimi predstavili ľudoví umelci z handlovskeho mikroregiónu domácemu obyvateľstvu tradičné predvianočné zvyky a tradície. Jedenásť ľudových tvorcov, folklórna skupina Hájiček z Chrenovca – Brusna a detský súbor Žrnovčanek z Hornej Marikovej (ako hosť mikroregiónu) tvorili spolu 52-člennú delegáciu, ktorá prezentovala bohatý prierez tradičnou slovenskou, no hlavne hornonitrianskou kultúrou. „Tradície Adventu v našej mladšej generácii už nemajú hlboké korene, a preto sme si dali za cieľ ju oživiť,“ vyjadrila poslanie projektu jeho organizátorka za českú stranu Eva Lupačová. Podarilo sa. Aj keď nepriaznivé počasie

nedovolilo množstvu obyvateľov zúčastniť sa vystúpení pod holým nebom, publikum sa našlo. Piesne v podaní Hájičkárov a Žrnovčanekárov sprevádzali zdobenie stromčekov na námestí deťmi vlašimských škôl a napokon vystúpenie pre miestnych seniorov bolo prekvapením starostu mesta Luďka Jeništu. Na mnohých Vlašimčanov čarovne zapôsobili i výrobky z rúk ľudových majstrov a umelkyň, a tak veľa z nich počas uplynulých Vianoc ozdobilo ich príbytky alebo ako darčeky potešilo obdarovaných blízkych. Starosta mesta Vlašim Luďek Jeništa sa kladne postavil k spolupráci s Mikroregiónom Handlovskej doliny a privítal možnosť čerpať prostriedky z programu Leader+: „Získavanie dotácií je jednou z mála možností, ako urýchliť rozvoj mesta vzhľadom k jeho aj u nás vždy napätému rozpočtu. I keď leto je obdobím dovoleniek, museli sme reagovať na vyhlásené dotačné programy a tvrdo pracovať na projektoch“. Tie sa napokon stali aj základom nového priateľstva. A v roku 2006 zažijú Vlašimčania pravý slovenský advent recipročne v Handlovskej doline.

Erika Jonasová
Autorka pôsobí v OZ REHA-infoagentúra
a v Združení obcí Handlovskej doliny

Literatúra

Európska komisia vydáva časopis špecializovaný na program Leader + pod názvom **Leader+ Magazín**. Vychádza aj v slovenskej mutácii a môžete si ho objednať e-mailom na adrese contact.point@leaderplus.org alebo pošlite svoju požiadavku faxom alebo poštou, pričom uveďte svoju úplnú adresu, počet kusov a jazykovú verziu, o ktorú máte záujem, na adresu:

Leader + Contact Point
81, Rue du Marteau
B-1000 Brussels
BELGIUM
Tel.: +32(0) 2 235 20 20
Fax: +32(0) 2 280 04 38

Môžete sa tiež zaregistrovať na on-line na formulári, ktorý je dostupný na tejto adrese:
<http://europa.eu.int/comm/leaderplus>

Vysvetľovníček

Niekoľkých často používaných latinských výrazov.

Ad acta = odložiť (k spisu) ako vybavené

Anno Domini = (v) roku Pána

Bona fide = v dobrej viere, s dobrým úmyslom (opak – mala fide = so zlým úmyslom)

De iure = podľa práva, formálne

De facto = fakticky, skutočne

Ex offio (ex officio) = z úradnej moci

Ex libris = z kníh (označenie vlastníka knihy/knižnice, odkiaľ kniha pochádza)

iure legis = podľa platného zákona

Lege artis = podľa pravidiel umenia

Per capita = na osoby, počtom osôb

Prima facie = na prvý pohľad

Pro bono publico = pre verejné blaho

Spracoval: Ivan Rončák

Bodka za číslom

Zákona musí dbať predovšetkým sám zákonodarca.

Karol IV., český kráľ

Výbora organizácia
pre komunitné aktivity

Kontakt:

Nám. Š. Moyzeša 4,
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 16 91,
fax: 048/415 16 93
e-mail: vok@vokas.sk

**VIDIECKY
PARLAMENT
NA
SLOVENSKU**

Kontakt:

Námestie SNP 7,
974 01 Banská Bystrica
tel.: 048/415 20 22,
mob.: 0905/55 89 29
e-mail: vipa@vipa.sk

MBTECH BB S.R.O.

VÁŠ IDEÁLNY PARTNER V OBLASTI VÝPOČTOVEJ TECHNIKY

- * poskytujeme novú i mierne použitú (reparovanú) výpočtovú techniku svetových výrobcov spoľahlivých značiek IBM, HP, Siemens, Compaq, Dell atď., pričom všetky produkty sú certifikované pre použitie obľúbeného operačného systému Microsoft Windows.
- * zabezpečujeme pokrytie SR výpočtovou technikou prostredníctvom širokej siete našich obchodných partnerov, takže naše produkty nájdete prakticky v každom meste
- * máme rozsiahle skúsenosti s dodávaním výpočtovej techniky mestským a obecným úradom ako aj školstvu, zdravotníctvu a podobne
- * radi Vám ušijeme počítač na mieru podľa Vašich požiadaviek, čím ušetríte finančnú hotovosť
- * zabalený tovar dovezieme ZADARMO až k Vám
- * ponúkame plnú technickú podporu produktov na našej webovej stránke a na stránkach výrobcov
- * garantujeme vždy profesionálny prístup, kvalitný a rýchly záručný i pozáručný servis, pretože Vaša spokojnosť je pre nás prioritou
- * splníme podmienky pre realizáciu nákupu z grantov Európskej Únie, keďže pôvod tovaru je v EÚ
- * chránime životné prostredie tým, že dávame počítačom druhú šancu a sme dobrovoľníkmi platcami do recyklačných fondov

ROZHODNITE SA PRE PROFESIONÁLOV

Počítače Pentium II a III - sú vhodné na všetky kancelárske (MS Office - Word, Excel) a účtovné aplikácie, na internet, staršie hry ako registračné pokladne atď. - v našej ponuke už od **1736,- Sk** bez DPH.

Počítače Pentium 4 - majú široké multimediálne využitie vrátane editácie a prehrávania videa, zálohovanie na DVD, hry, internet, všetky kancelárske aplikácie či účtovný softvér - v našej ponuke už od **7828,- Sk** bez DPH.

Monitory 17" - 21" - vyznačujú sa vysokou kvalitou a nízkou mierou opotrebenia. Obrazovky typu CRT, Flat, Trinitron či FD Trinitron chránia Vaš zrak a sú všeobecne využiteľné u Vás doma i v kancelárii - už od **1736,- Sk** bez DPH.

LCD Monitory 15" - 21" - trendové produkty s vynikajúcimi parametrami, pri ktorých je výhodou prevažne úspora miesta a vysoká kvalita obrazu. 15" LCD monitory sú vhodné najmä do kancelárií a škôl - už od **4600,- Sk** bez DPH. LCD monitory s väčšími obrazovkami sú okrem kancelárskeho využitia vhodné aj na využitie multimediálne, prípadne na komerčné sledovanie TV (v kombinácii s TV tunerom a reproduktormi) - v našej ponuke už od **7728,- Sk** bez DPH.

Notebooky Pentium II - 4 - značkový tovar s vynikajúcim pomerom cena/výkon, jeho výhodou je spratnosť, ľahkosť a možnosť premiestnenia. Majú podobné využitie ako stolové PC rovnakej konfigurácie - od **9999,- Sk** bez DPH.

Laserové tlačiarne - sú vhodné do kancelárií s väčším objemom tlače, majú nízke prevádzkové náklady, vysoký výkon a jednoduché ovládanie - v našej ponuke už od **3236,- Sk** bez DPH.

Quatro
jednoduchý nákup na splátky

NAJLEPŠIE RIEŠENIE PRE VAŠU PEŇAŽENKU

www.mbtech.sk

ZVOLENSKÁ CESTA 37
974 01 BANSKÁ BYSTRICA
048/414 73 09, 0905 731 310